

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

2006

V. volební období

15

Senátní návrh

na vydání

zákona o Ústavu paměti národa a o změně některých zákonů

ZÁKON

ze dne 2006

o Ústavu paměti národa a o změně některých zákonů

Preambule

Ten, kdo nezná svou minulost, je odsouzen ji opakovat.

Parlament České republiky, vědom si povinnosti vyrovnat se s komunistickým režimem, vyjadřuje vůli zkoumat a připomínat existenci zločinných a zavrženíhodných organizací založených na ideologii Komunistické strany Československa, které v letech 1948 - 1990 ve své činnosti směřovaly k potlačování lidských práv a demokratického systému.

Zpřístupňování a veřejná prezentace konkrétních projevů programového ničení tradičních hodnot evropské civilizace, vědomého porušování lidských práv a svobod, morálního a hospodářského úpadku provázeného justičními zločiny a terorem proti nositelům odlišných názorů, nahrazení fungujícího tržního hospodářství direktivním řízením, destrukcí tradičních principů vlastnického práva, zneužívání výchovy, vzdělávání, vědy a kultury k politickým a ideologickým účelům a bezohledného ničení přírody má napomoci k rychlejšímu politickému, společenskému a historickému překonání pozůstatků totalitarismu a preventivní ochraně společnosti i státních struktur před přežívajícími projevy komunistické ideologie.

Ideologie pohrdající lidským životem a v současné době používající v boji proti svobodomyšlné společnosti zákeřného terorismu jsou částečně spojeny s ideologií komunismu. I proto je nutné považovat prohlubování znalosti praktik represivních složek totalitního režimu za významný příspěvek k současnému postupu proti mezinárodnímu terorismu.

Zároveň má být umožněno odhalování příslušných komunistických funkcionářů, organizátorů a podněcovatelů v politické a ideologické oblasti, kteří jsou v předmětném období spoluodpovědní za spáchání zločinů a dalších skutečností.

Parlament České republiky při vědomí

- zachování paměti o ohromném množství obětí, ztrát a škod, které utrpěl český národ a další národy na území České republiky v době nesvobody před rokem 1990,
- vlastenecké tradice společenského odporu proti okupaci a projevům totalitarismu, které byly projevem občanů v boji za svobodu a demokracii, při obraně lidských práv a lidské důstojnosti,
- povinnosti stíhat zločiny proti míru, lidskosti a válečné zločiny,
- povinnosti státu učinit zadost všem, kteří byli poškozeni státem, jenž porušoval lidská práva, mezinárodní právo i vlastní zákony a
- povinnosti státu v maximální míře zpřístupnit utajovanou činnost bezpečnostních složek státu v době nesvobody a určit zodpovědnost za porobení vlasti, vraždy, zotročení, loupení a ponižování, za morální a hospodářský úpadek doprovázený justičními zločiny a terorem proti nositelům odlišných názorů, za destrukci tradičních principů vlastnického práva a za zneužívání výchovy, vzdělávání, vědy a kultury z politických a ideologických důvodů,

jako výraz svého přesvědčení, že žádné protiprávní konání státu proti občanům nemůže být chráněné tajemstvím ani nesmí být zapomenuto, se usnesl na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ ÚSTAV PAMĚTI NÁRODA

§ 1

Úvodní ustanovení

(1) Zřizuje se Ústav paměti národa (dále jen „Ústav“) se sídlem v Praze.

(2) Ústav je veřejnou institucí, jejímž posláním je zkoumání a nestranné hodnocení období komunistické totalitní moci, šíření výsledků této činnosti a zpřístupňování dobových dokumentů s cílem působit k vyrovnání se národa s komunistickým režimem¹⁾. Zvláštní zákon stanoví, kdy má Ústav postavení správního úřadu²⁾.

(3) Do činnosti Ústavu lze zasahovat pouze na základě zákona.

(4) Ústav je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Činnost Ústavu je hrazena ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

§ 2

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) obdobím komunistické totalitní moci úsek československých dějin od roku 1948 do roku 1989 a dále doba tomuto časovému úseku předcházející, v níž probíhaly děje týkající se příprav k uchopení totalitní moci Komunistickou stranou Československa,
- b) bezpečnostní složkou Federální ministerstvo vnitra, bezpečnostní úsek Ministerstva vnitra České socialistické republiky, Sbor národní bezpečnosti, Sbor nápravné výchovy, Pohraniční stráž, vojska Ministerstva vnitra, zpravodajská správa Generálního štábu Československé lidové armády, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy Ministerstva spravedlnosti České socialistické republiky a jejich předchůdci v období komunistické totalitní moci.

§ 3

Úkoly Ústavu

Ústav v souladu se svým posláním

- a) analyzuje příčiny a způsob likvidace demokratického režimu v období komunistické totalitní moci, zkoumá antidemokratickou a zločinnou činnost státu, zejména jeho bezpečnostních složek, dokumentuje účast domácích a zahraničních osob na podpoře komunistického režimu a odporu proti němu,
- b) zřídí a spravuje archiv Ústavu,

¹⁾ Zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu.

²⁾ Např. § 43 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

- c) zpřístupňuje a zveřejňuje dokumenty a archiválie týkající se bezpečnostních složek v rozsahu a způsobem podle zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti³⁾ a podle zákona o archivnictví⁴⁾,
- d) zabezpečuje přístup k dokumentům a archiváliím a poskytuje nezbytnou pomoc a informace státním orgánům příslušným k bezpečnostnímu řízení, popřípadě šetření podle zákona o ochraně utajovaných informací⁵⁾, zpravodajským službám České republiky k plnění jejich úkolů⁶⁾ a orgánům činným v trestním řízení pro účely trestního řízení⁷⁾,
- e) získává, uchovává a zpřístupňuje veřejnosti dokumenty vypovídající o období komunistické totalitní moci, zejména o činnosti bezpečnostních složek a formách pronásledování i odporu,
- f) dokumentuje zločiny státu v období komunistické totalitní moci a jeho představitelů proti lidskosti, míru a zločiny válečné pro potřeby mezinárodních soudních institucí,
- g) poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse,
- h) poskytuje orgánům veřejné moci odborné posudky, stanoviska a doporučení v oboru své působnosti,
- i) spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách,
- j) spolupracuje se zahraničními institucemi nebo osobami, které mají obdobné poslání,
- k) plní další úkoly stanovené zákonem.

§ 4

Orgány Ústavu

Orgány Ústavu jsou Rada Ústavu (dále jen „Rada“) a ředitel Ústavu (dále jen „ředitel“).

Rada

§ 5

(1) Nejvyšším orgánem Ústavu je Rada, která se skládá ze sedmi členů volených a odvolávaných Senátem Parlamentu České republiky (dále jen „Senát“).

(2) Členové Rady jsou voleni na funkční období 5 let. Nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.

(3) Členem Rady může být zvolena fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům a je spolehlivá a bezúhonná.

(4) Členství v Radě je neslučitelné s jakoukoliv funkcí ve veřejné správě a členstvím v politické straně nebo v politickém hnutí.

³⁾ Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupňování svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

⁴⁾ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

⁶⁾ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁾ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

(5) Členství v Radě zaniká

- a) uplynutím funkčního období člena Rady,
- b) dnem následujícím po dni doručení písemného prohlášení člena Rady o vzdání se funkce předsedovi Senátu,
- c) úmrtím člena Rady,
- d) dnem nabytí právní moci rozsudku, kterým byl člen Rady zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo kterým byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena,
- e) dnem nabytí právní moci rozsudku, kterým byl člen Rady odsouzen pro úmyslný trestný čin,
- f) dnem následujícím po dni přijetí usnesení Senátu o odvolání člena Rady.

(6) Senát odvolá člena Rady,

- a) který přestal splňovat podmínku neslučitelnosti funkce,
- b) vyšlo-li najevo, že čestné prohlášení člena Rady o jeho spolehlivosti bylo nepravdivé.

(7) Senát může odvolat člena Rady, nevykonává-li řádně nebo po dobu delší než šest měsíců svoji funkci.

§ 6

Rada ze svých členů volí předsedu a místopředsedu a odvolává je z funkce. Jednání Rady svolává a řídí její předseda a v době jeho nepřítomnosti její místopředseda. K platnosti usnesení Rady je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Rada přijme jednací řád, ve kterém stanoví podrobná pravidla svého jednání.

§ 7

Do působnosti Rady náleží

- a) stanovit základní cíle a prostředky pro naplňování poslání Ústavu,
- b) jmenovat a odvolávat ředitele a dohlížet na jeho činnost,
- c) schvalovat organizační řád Ústavu a další vnitřní předpisy Ústavu,
- d) schvalovat roční plán činnosti Ústavu,
- e) zřizovat vědeckou radu jako odborný poradní orgán ředitele pro badatelskou činnost Ústavu a na návrh ředitele jmenovat její členy a schvalovat její jednací řád,
- f) schvalovat podklady pro návrh rozpočtu a závěrečného účtu Ústavu,
- g) schvalovat výroční zprávu o činnosti Ústavu a předkládat ji k projednání Senátu,
- h) vykonávat další působnosti stanovené zákonem.

§ 8

Členství v Radě je veřejnou funkcí⁸⁾. Členové Rady jsou odměňováni podle zvláštního zákona upravujícího plat a další náležitosti představitelů státní moci⁹⁾.

⁸⁾ § 201 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

⁹⁾ Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů.

§ 9

Ředitel

- (1) V čele Ústavu je ředitel, který zabezpečuje vedení Ústavu. Řediteli dále přísluší
- a) zajišťovat zpracování podkladů pro všechny záležitosti, jež jsou v působnosti Rady, předkládat tyto záležitosti k projednání a rozhodnutí Radě a vykonávat rozhodnutí Rady,
 - b) účastnit se jednání Rady; je oprávněn požádat předsedu Rady o svolání jejího zasedání s návrhem pořadu jednání,
 - c) rozhodovat o opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným Ústavem,
 - d) schvalovat návrhy na změnu stupně utajení nebo zrušení utajení dokumentů a archiválií.
- (2) Ředitel vykonává svou funkci v pracovním poměru. Předpokladem pro výkon funkce ředitele je jeho spolehlivost, bezúhonnost a ukončené vysokoškolské vzdělání.
- (3) Zástupcem ředitele je ředitel archivu Ústavu.

§ 10

Předpoklady pro výkon funkce zaměstnance Ústavu

Předpokladem pro výkon funkce vedoucího zaměstnance přímo podřízeného řediteli je jeho spolehlivost a bezúhonnost. U ostatních zaměstnanců pracovišť Ústavu se vyžaduje splnění některých dalších předpokladů pro výkon funkcí ve státních orgánech podle zvláštního zákona¹⁰⁾.

§ 11

Spolehlivost a bezúhonnost

- (1) Za spolehlivého se pro účely tohoto zákona považuje ten, kdo v době od 25. února 1948 do 15. února 1990 nebyl
- a) členem nebo kandidátem Komunistické strany Československa nebo Komunistické strany Slovenska,
 - b) absolventem vysokých škol politických, bezpečnostních a vojenských a školení obdobných směrů ve státech, které byly smluvní stranou Varšavské smlouvy¹¹⁾,
 - c) příslušníkem nebo zaměstnancem bezpečnostních složek anebo evidovaným spolupracovníkem bezpečnostních složek,
 - d) příslušníkem nebo spolupracovníkem cizí zpravodajské služby státu, který byl smluvní stranou Varšavské smlouvy¹¹⁾.

(2) Za bezúhonného nelze pro účely tohoto zákona považovat toho, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, pokud jeho odsouzení nebylo zahazeno anebo pokud se na něj z jiného důvodu hledí, jako by nebyl odsouzen.

¹⁰⁾ Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi Albánskou lidovou republikou, Bulharskou lidovou republikou, Maďarskou lidovou republikou, Německou demokratickou republikou, Polskou lidovou republikou, Rumunskou lidovou republikou, Svazem sovětských socialistických republik a Československou republikou, sjednaná ve Varšavě dne 14. května 1955 a publikovaná pod č. 45/1955 Sb.

(3) Skutečnosti podmiňující spolehlivost podle odstavce 1 písm. a), b) a d) se dokládají čestným prohlášením a skutečnosti podle odstavce 1 písm. c) se dokládají čestným prohlášením a zároveň osvědčením vydaným Ministerstvem vnitra podle zvláštního zákona upravujícího některé další předpoklady pro výkon funkcí ve státních orgánech¹⁰⁾. Spolehlivost neprokazují osoby narozené po 1. prosinci 1971. Podmínka bezúhonnosti podle odstavce 2 se dokládá výpisem z evidence Rejstříku trestů, který nesmí být starší než 3 měsíce.

§ 12

Archiv Ústavu

(1) Archiv Ústavu je akreditovaným specializovaným archivem podle zvláštního zákona⁴⁾.

(2) V archivu Ústavu se ukládají archiválie vzniklé z činnosti Ústavu, archiválie získané darem nebo koupí a archiválie převzaté od státních orgánů podle tohoto zákona.

(3) Součástí archivu Ústavu je úsek správy archiválií, které obsahují utajované informace, a archiválií obsahujících informace přechodně nepřístupné.

§ 13

Oprávnění Ústavu

(1) Ústav je oprávněn zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném pro plnění úkolů Ústavu.

(2) Státní orgány, orgány územní samosprávy a jimi spravované archivy, které mají v držení dokumenty a archiválie z období komunistické totalitní moci vztahující se k poslání Ústavu, jsou povinny bez zbytečného odkladu poskytnout Ústavu bezplatně potřebnou součinnost, aby Ústav mohl na vlastní náklady pořídit jejich digitální kopii nebo jejich obrazovou, zvukovou nebo jinou dokumentaci. Ustanovení zvláštních zákonů o podmínkách nahlížení do archiválií a jiných dokumentů¹²⁾ tím nejsou dotčena.

(3) Rada Ústavu je oprávněna požádat vládu ve výjimečných případech o diplomatickou podporu při získávání přístupu k důležitým dokumentům uchovávaným v archivech cizích států, které se týkají poslání Ústavu.

§ 14

Přechodná ustanovení

(1) Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, včetně Vojenského zpravodajství, Ministerstvo spravedlnosti, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace (dále jen „povinný orgán“) předají Ústavu ke dni 1. července 2007 evidenční a registrační pomůcky, archivní fondy, včetně agenturních, operativních, vyšetřovacích a kádrových svazků nebo spisů, archivní sbírky i jednotlivé archiválie a dokumenty vzniklé činnostmi bezpečnostních složek a Komunistické strany Československa a organizací Národní

¹²⁾ Například § 40 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, a § 6 a následující zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

fronty působících v těchto složkách v období od 4. dubna 1945 do 15. února 1990 (dále jen „předávané dokumenty“), které jsou v jejich držení.

(2) U předávaných dokumentů, které jsou utajovanými informacemi podle zvláštního zákona⁵⁾, může povinný orgán ke dni jejich předání Ústavu utajení těchto dokumentů potvrdit, změnit stupeň utajení nebo utajení zrušit; neučiní-li tak, zrušuje se utajení těchto dokumentů ode dne jejich předání Ústavu.

(3) U předávaných dokumentů, které byly

- a) vyňaty se souhlasem orgánu Poslanecké sněmovny pro sledování procesu zpřístupnění ze zpřístupnění z důvodů hodných zvláštního zřetele podle zvláštního zákona¹³⁾ nebo
- b) zařazený k těm, do nichž mohou zpravodajské služby podle zvláštního zákona¹⁴⁾ odepřít nahlížení v bezpečnostním archivu i poté, co bylo jejich utajení zrušeno,

může povinný orgán ke dni jejich předání podat Ústavu jednotlivě odůvodněný návrh na další nepřístupnost těchto dokumentů a dobu jejího trvání; nebyl-li takový návrh podán, zrušuje se vynětí nebo zařazení těchto dokumentů provedené podle zvláštního zákona ode dne jejich předání Ústavu.

(4) O návrzích podle odstavce 3 rozhodne Rada do jednoho roku ode dne jejich podání Ústavu. Rada přitom není vázána návrhem povinného orgánu na dobu trvání nepřístupnosti předávaných dokumentů. O jednání ve věcech, ve kterých je návrhu povinného orgánu vyhověno, jsou členové Rady povinni zachovávat mlčenlivost. O zproštění povinnosti mlčenlivosti člena Rady v těchto případech rozhoduje Senát.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o zpřístupňování svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti

§ 15

Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb., se mění takto:

1. V § 2 se odstavce 2 až 8 zrušují a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.
2. V § 3 písm. a) se slova „(dále jen „ministerstvo“)" zrušují.
3. V nadpisu nad § 4 se slova „v působnosti Ministerstva vnitra“ zrušují.

¹³⁾ § 2 odst. 2 až 8 zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupňování svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

¹⁴⁾ § 53 odst. 4 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

4. V § 4 odst. 1 úvodní části ustanovení se slova „Ministerstvo je povinno“ nahrazují slovy „Ústav paměti národa^{1a)} (dále jen „Ústav“) je povinen“ a slova „občana České republiky, který“ se nahrazují slovy „ , která“.

Poznámka pod čarou č. 1a zní:

„1a) Zákon č. ... /2006 Sb., o Ústavu paměti národa a o změně některých zákonů.“.

5. V § 4 odst. 1 písm. b) bodě 1 se slova „nejde-li o cizince,“ zrušují.
6. V § 4 odst. 2 se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
7. V § 5 úvodní části ustanovení se slova „Ministerstvo je dále povinno“ nahrazují slovy „Ústav je dále povinen“.
8. V § 5 písm. d) se slovo „ministerstvem“ nahrazuje slovem „Ústavem“.
9. V § 6 se nadpis zrušuje.
10. V § 6 odst. 1 se slovo „povinnou“ nahrazuje slovy „Ústav povinen sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti“.
11. V § 6 odst. 1 písm. a) se slova „Ministerstvo obrany sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti“ zrušují.
12. V § 6 odst. 1 písm. b) se slova „Ministerstvo spravedlnosti sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti“ zrušují.
13. V § 6 se odstavec 2 zrušuje.
Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 2.
14. V § 6 odstavec 2 zní:

(2) „Na postup při zpřístupnění dokumentů uvedených v odstavci 1 se vztahují obdobně příslušná ustanovení o zpřístupnění dokumentů Statní bezpečnosti.“.
15. V § 7 odst. 1 se slova „Ministerstvo a Ministerstvo obrany vydají“ nahrazují slovy „Ústav vydá“.

16. V § 7 odst. 2 se slova „Ministerstvo spravedlnosti“ nahrazují slovem „Ústav“.
17. V § 7 odst. 3 se slova „Ministerstvo a Ministerstvo obrany průběžně vydávají“ nahrazují slovy „Ústav průběžně vydává“.
18. V § 8 odst. 1 se slova „podle § 4 a 5“ nahrazují slovy „podle § 4 až 6“ a slovo „ministerstvu“ se nahrazuje slovem „Ústavu“.
19. V § 8 odst. 2 písm. c) se slovo „ministerstvem“ nahrazuje slovem „Ústavem“.
20. V § 9 se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
21. V § 10 odst. 1 se slovo „ministerstvem“ nahrazuje slovem „Ústavem“.
22. V § 10 odst. 2 se slova „ministerstvo sdělilo“ nahrazuje slovy „Ústav sdělil“.
23. V § 10 odst. 3 se slova „orgán Poslanecké sněmovny“ nahrazuje slovy „Rada Ústavu“.
24. V § 10a odst. 1 se slovo „Ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
25. V § 10a odst. 2 se slovo „ministerstvu“ nahrazuje slovem „Ústavu“ a slova „ministerstvo povinno“ se nahrazují slovy „Ústav povinen“.
26. V § 10b se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
27. V § 10c odst. 1 se slovo „Ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
28. V § 10c odst. 2 se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
29. V § 10d odst. 1 a 2 se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
30. V § 10d odst. 3 se slova „Ministerstvo není povinno“ nahrazují slovy „Ústav není povinen“.

31. V § 10d odst. 4 se slovo „ministerstvo“ nahrazuje slovem „Ústav“.
32. § 11 se včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 7 zrušuje.
33. V § 12 se slova „,s výjimkou postupu podle § 11 tohoto zákona“ zrušují.

§ 16

Přechodné ustanovení

(1) Příslušnost k vyřízení žádosti podané podle zákona č. 140/1996 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, která nebyla do dne nabytí účinnosti tohoto zákona vyřízena, přechází na Ústav paměti národa.

(2) Dnem nabytí účinnosti tohoto zákona přecházejí na Ústav paměti národa práva a povinnosti správce informačních systémů dokumentů provozovaných Ministerstvem vnitra, Ministerstvem obrany a Ministerstvem spravedlnosti podle § 10d a § 6 odst. 2 zákona č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o archivnictví a spisové službě

§ 17

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb. a zákona č. 112/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 43 písm. c) ve větě za středníkem se za slova „obdobné postavení mají“ vkládají slova „Ústav paměti národa“.
2. V § 49 odst. 1 písm. g) se za slova „Kanceláří prezidenta republiky“ vkládají slova „,Ústavem paměti národa“.
3. V § 49 odst. 1 písm. k) se za slova „Kanceláří prezidenta republiky“ vkládají slova „,Ústavem paměti národa“.
4. V § 50 úvodní části ustanovení se za slova „Kancelář prezidenta republiky“ vkládají slova „,Ústav paměti národa“.
5. V § 71 odst. 1 písm. a) bodě 3 se za slova „Kanceláří prezidenta republiky“ vkládají slova „,Ústavem paměti národa“.

ČÁST ČTVRTÁ
Změna zákoníku práce

§ 18

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, se mění takto:

1. V § 124 odst. 3 se ve sloupci „Stupeň řízení“ v řádce „4. stupeň řízení“ za slovy „Veřejného ochránce práv“ slovo „a“ nahrazuje čárkou a na konci textu se doplňují slova „ a ředitel Ústavu paměti národa“.

2. V § 303 odst. 1 písm. b) se za bod 14 vkládá nový bod 15, který zní:
„15. Ústavu paměti národa,“.
Dosavadní bod 15 se označuje jako bod 16.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu

§ 19

Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění zákona č. 138/1996 Sb., zákona č. 287/1997 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 420/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 427/2003 Sb., zákona č. 49/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 388/2005 Sb. a zákona č. 189/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 1 písm. f) se za slova „televizní vysílání“ vkládají slova „ ,člena, místopředsedy a předsedy Rady Ústavu paměti národa“.

2. V části druhé se za hlavu sedmou vkládá hlava osmá, která zní:

„HLAVA OSMÁ
NÁLEŽITOSTI ČLENA, MÍSTOPŘEDSEDY A PŘEDSEDY RADY ÚSTAVU PAMĚTI
NÁRODA

Plat

§ 27c

Členu Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0, 44.

§ 27d

Místopředsedovi Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0,48.

§ 27e

Předsedovi Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0,51.”.

ČÁST ŠESTÁ

**Změna zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku
na státní politiku zaměstnanosti**

§ 20

V § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb. a zákona č. 189/2006 Sb. se v bodu 8 za slova „členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,“ vkládají slova „členové Rady Ústavu paměti národa,“.

ČÁST SEDMÁ

**Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých
souvisejících zákonů**

§ 21

V § 5 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb. a zákona č. 189/2006 Sb. se v bodu 9 za slova „členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,“ vkládají slova „členové Rady Ústavu paměti národa,“.

ČÁST OSMÁ

Změna zákona o důchodovém pojištění

§ 22

V § 5 odst. 1 písm. i) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb. a zákona č. 189/2006 Sb. se za slova „členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,“ vkládají slova „členové Rady Ústavu paměti národa,“.

ČÁST DEVÁTÁ

Změna zákona o nemocenském pojištění

§ 23

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, se mění takto:

1. V § 5 písm. a) se v bodu 10 za slova „členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,“ vkládají slova „členové Rady Ústavu paměti národa,“.
2. V § 92 odst. 2 písm. k) se za slova „Úřad Rady pro rozhlasové a televizní vysílání“ vkládají slova „,členů Rady Ústavu paměti národa Ústav paměti národa“.

ČÁST DESÁTÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

§ 24

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb. a zákona č. 267/2006 Sb., se mění takto:

1. § 36 se na konci písmene za) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno zb), které zní:
„zb) členů Rady Ústavu paměti národa Ústav paměti národa.“.
2. V § 38 odst. 1 se slova „y) a z)“ nahrazují slovy „y) až zb)“.

ČÁST JEDENÁCTÁ

Změna zákona o zaměstnanosti

§ 25

V § 25 odst. 1 písm. o) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se za slova „členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,“ vkládají slova „členem Rady Ústavu paměti národa nebo členem Rady Českého telekomunikačního úřadu,“.

ČÁST DVANÁCTÁ

ÚČINNOST

§ 26

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007, s výjimkou ustanovení § 3 písm. c) a části druhé, které nabývají účinnosti dnem 1. července 2007.

D ů v o d o v á z p r á v a

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

Zákon je prvním uceleným legislativním počinem v oblasti institucionálního zabezpečení soustředěné péče o paměť národa. Ve vztazích vyrovnávání se s komunistickým režimem je nutné v nejširším rámci připomenout rehabilitační a restituční zákony, přinášející alespoň částečné zmírnění některých křivd a takzvané lustrační zákony z roku 1991 a 1992, které zabezpečovaly potřebnou ochranu státní správy a bezpečnostních složek demokratického státu. Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu z roku 1993 je interpretačním měřítkem při správní a zejména soudní aplikaci práva v případech týkajících se předmětného historického období. Trestní zákon byl doplněn v roce 1991 o skutkové podstaty trestných činů, umožňujících účinněji trestat podporu a propagaci hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka, a v roce 2000 o skutkovou podstatu trestného činu veřejného zpochybňování či schvalování nacistických nebo komunistických zločinů proti lidskosti (trestání osvětimské a jáchymovské lži). Součástí struktury policejních orgánů činných v trestním řízení se stal Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, zakotvený v zákoně o Policii České republiky. Dokumentační činnost tohoto úřadu odpovídala na poptávku po vyrovnání se s komunistickým režimem ve smyslu objasnění historických mechanismů represivních postupů a odhalení viníků nezákonných činů.

V úzkém vztahu k navrhovanému zákonu se nachází zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupňování svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, který byl významně novelizován zákonem č. 107/2002 Sb. Tento zákon ovšem sledoval pouze jednu stránku naplnění potřeb, tj. ulehčené zpřístupňování neúplného souboru dokumentů.

Konečně je třeba připomenout některé legislativní počiny v oblasti archivnictví, jako důležitého základu badatelského podílu v celém úsilí o vyrovnání se s minulostí. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, obsahuje významnou změnu přístupu, neboť umožňuje studovat bez omezení naprostou většinu archivních fondů vzniklých z činnosti bývalých bezpečnostních složek komunistického režimu a tzv. složek Národní fronty. Možnosti poskytnuté novým archivním zákonem však nejsou správci některých archivních fondů akceptovány, striktně se při zpřístupňování archiválií vzniklých z činnosti bezpečnostních složek komunistického režimu přidržují pouze rozsahu a postupů podle výše citovaného zákona o zpřístupňování svazků. Navrhovaný zákon počítá s převzetím vymezených archivních fondů a jejich širokým využitím pro badatelské a jiné účely podle archivního zákona.

2. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Účelem zákona je co nejširší odhalení praxe komunistického režimu při potlačování lidských i politických práv a svobod, vykonávané prostřednictvím represivních orgánů totalitního státu v období let 1948 až 1990, označovaném také jako období nesvobody. K tomu zákon vytváří právní rámec k ustavení instituce, která bude vykonávat shromažďování a správu dokumentů, jejich zpřístupňování, zveřejňování, badatelskou, publikační, vzdělávací a osvětovou činnost.

Cílem je vytvoření předpokladů pro zřízení Ústavu a přijetí takových podmínek, které by jako v ostatních postkomunistických zemích (Německo, Polsko a Slovensko) umožnily kvalitativně nový přístup k dokumentům mocenského centra totalitního režimu, zejména pak

jeho represivních složek, jakož i kvalitativně nový přístup k naplňování již v současnosti platné legislativy. Jde o dosažení efektivní centralizace dosud roztržštěných státních struktur a činností do jediného orgánu, jednoznačně ve prospěch práce pro paměť národa.

3. Hlavní principy navrhované právní úpravy

K zákonem sledovanému cíli, výrazně napomoci k vyrovnání se národa s komunistickou minulostí představovanou politickým a státním režimem v období komunistické totalitní moci, se činí následující

- zřizuje se Ústav paměti národa s úkoly archivními, badatelskými, osvětovými, speciálního zpřístupňování a informačního servisu pro orgány státu,
- Ústav přebírá působnost ministerstev vnitra, obrany a spravedlnosti ke zpřístupňování a zveřejňování dokumentů podle zákona o zpřístupňování svazků Státní bezpečnosti,
- nezávislost Ústavu se zabezpečuje jeho oddělením od moci výkonné a vazbou k Parlamentu prostřednictvím Rady Ústavu volené a odpovědné Senátu,
- Ústav je organizační složkou státu s vlastní kapitolou státního rozpočtu,
- významnou částí Ústavu je jeho archiv, umožňující soustředění tématicky ucelené sumy archiválií, vypovídajících o období komunistické totalitní moci, zejména o nástrojích komunistického režimu v podobě bezpečnostních složek, správu těchto archiválií a jejich využívání podle archivního zákona,
- dosavadní držitelé předmětných archiválií a dalších dokumentů je předají Ústavu ke stanovenému datu,
- stanoví se režim převzetí archiválií dosud utajovaných nebo jinak dočasně znepřístupněných ve smyslu aktivního zkoumání možnosti pro jejich předkládání podle archivního zákona,

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem respektive právním řádem ČR

Navrhovaná právní úprava je **v souladu s ústavním pořádkem České republiky**. Specificky nezávislé postavení Ústavu není spojeno s pravomocemi zasahujícími do práv a povinností občanů, ani mocensky nenarušuje vztahy ve struktuře státu. Požadavky na **personální spolehlivost** jsou stanoveny pro velmi úzkou skupinu osob, tj. sedm radních a několik vyšších řídicích zaměstnanců ve vymezené věkové kategorii. V této skupině jsou dané požadavky stanoveny rovněž a jako předpoklad výkonu zaměstnání, nikoliv vyloučení osob již zaměstnaných. Požadavek na **nestranickost členů Rady** odpovídá funkci a charakteru Rady. Radní nejsou v zaměstnaneckém vztahu, vykonávají veřejnou funkci do které jsou voleni Senátem. Obdoba tohoto požadavku je v platném právním řádu v obdobných situacích již uplatňována.

Soulad s platnými zákony o zpřístupňování a o archivnictví je zabezpečen připojenými přímými novelami předmětných zákonů.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s právem Evropské unie a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Materie navrhovaného zákona není předmětem regulace právem ES/EU ani předmětem mezinárodních smluvních závazků České republiky.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy

Z ústavního principu podzákonosti působení vlády jednoznačně vyplývá, že vláda vykonává zákony přijaté Parlamentem, a to včetně zabezpečení materiálních (logistických) podmínek pro uskutečňování přijatých zákonů. Vláda České republiky proto zajistí, aby po přijetí zákona byla na Ústav bez zbytečného odkladu převedena příslušnost hospodařit s majetkem, který je nezbytný pro plnění úkolů Ústavu podle navrhovaného zákona. Navrhovatel počítá s fungováním Ústavu v budovách, které jsou dosud využívány pro vykonávání činností, které mají přejít podle zákona na Ústav.

Finanční nároky na státní rozpočet budou přibližně odpovídat současným nákladům na plnění úkolů, jejichž výkon Ústav převezme od dosavadních institucí. Výši lze odhadnout v řádu desítek milionů Kč, nicméně vzhledem k převzetí úkolů řady stávajících pracovišť nelze skutečnou zátěž státního rozpočtu předem odhadnout. Podle kvalifikovaných odhadů se činnostmi, které budou podle tohoto návrhu převedeny na Ústav, zabývá v současnosti minimálně 280 osob. Celkový počet zaměstnanců Ústavu se do budoucna předpokládá přibližně na úrovni 250 osob. Proto by nemělo dojít k nárůstu požadavků na mzdové prostředky, ba naopak k jejich úspoře. Pro srovnání, rozpočet slovenského Ústavu paměti národa na rok 2006 činí cca 40 mil. Sk, přičemž pouze náklady na provoz odboru archivní a spisové služby ministerstva vnitra ČR a náklady na provoz archivu Úřadu pro zahraniční styky a informace – což nejsou zdaleka jediná pracoviště, jejichž činnost by měla být začleněna do působnosti Ústavu, činí podle odhadu představitelů Ministerstva vnitra částku s tím srovnatelnou, když se spodní hranice odhadu přibližuje výši 30 mil. Kč ročně.

Zákon nevytváří nároky na rozpočty krajů a obcí.

II. Zvláštní část

Preambule

Má deklaratorní povahu a nemá vynutitelnou právní závaznost. Její význam spočívá ve vyjádření mravního a politického postoje, s nímž je zákon přijímán. Preambule vytváří obecné interpretační zázemí pro výklad poslání a úkolů Ústavu. Pro včlenění preambule byl použit legislativně technický vzor uplatněný v zákoně č. 273/2001 Sb.

K části první – Ústav paměti národa

K § 1

Pražské **sídlo** Ústavu znamená, že v hlavním městě bude zejména zasedat Rada Ústavu a svou působnost zde bude vykonávat ředitelství Ústavu. Lokalizace běžných pracovišť Ústavu ovšem není omezena obvodem Prahy, archiválie a soubory dokumentů budou Ústavu předávány i na dalších místech republiky včetně objektů pro jejich uložení. Tato místa budou zřejmě tvořit detašované součásti archivu Ústavu.

Postavení Ústavu je definováno ze třech hledisek. Z pohledu finančně právního statusu je Ústav organizační složkou státu, účetní jednotkou a má svou kapitolu státního rozpočtu. Z hlediska funkcí, které má plnit navenek je pak Ústav v návaznosti na své poslání, označen jako veřejná instituce. Postavení Ústavu je pak konečně určeno z hlediska vztahů v rámci dělby moci jako subjekt specificky nezávislý. Naznačené tři postuláty jsou dále blíže charakterizovány v následujících odstavcích.

1. Zákonem určení Ústavu jako **organizační složky státu** k němu vztahuje komplexní právní režim vyjádřený zejména zákonem o majetku státu a zákonem o rozpočtových

pravidlech, ale rovněž právní režim zaměstnaneckých vztahů, ve kterých je zaměstnavatelem stát a pravidla jsou dána zákoníkem práce, a to včetně poměrů platových. Rozpočet Ústavu jako organizační složky státu tak může standardně zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s úkoly vymezenými mu zákonem. Mimorozpočtové zdroje, například prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžité dary se používají prostřednictvím rozpočtu. Ústav jako správce své rozpočtové kapitoly předkládá Ministerstvu financí údaje potřebné pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu (požadavek na rozpočet), tedy cestou běžnou, bez privilegia separátního projednávání.

2. Označení za **veřejnou instituci** není běžně užívaným označením, je do jisté míry teoreticko-právní abstrakcí a nejsou s ním automaticky spojovány nějaké konkrétní právní důsledky, nicméně vychází z dobrých důvodů. Ústav nemohl být charakterizován jako státní orgán potažmo správní úřad, neboť jeho prioritou není typický výkon státní správy, rozhodování o právech a povinnostech osob, ani jiná mocenská (donucovací, vrchnostenská) poloha, ale badatelská a osvětová služba veřejnosti, které je přisuzován takový význam, že je jí třeba reglementovat v závazné (pevné) formě zákonem. Ústav ovšem není na druhé straně ani institucí tvořenou iniciativami oddělenými od státu, které požívají např. jen nějaké formy státní podpory. Ústav nicméně není omezen jen na projevy vědecké instituce, protože odvozeně od své základní funkce zabezpečuje např. předkládání dokumentů osobám pronásledovaným komunistickým režimem, které má povahu správních úkonů, standardně spravuje archiv apod. Pro Ústav platí princip omezující státní struktury, totiž že co mu není zákonem výslovně uloženo či dovoleno, je mu v jeho činnosti zapovězeno. Naznačená hybridnost znaků tvořících právní model Ústavu vedla tedy k abstrahování od některých nabízejících se přívlastků a tento proces se zastavil až na pojmové úrovni „veřejná instituce“. Inspirací zde byl rovněž rozbor podaný Ústavním soudem (Sb.n.u.US Svazek č. 29 Nález č. 30 str. 257), podle kterého z množiny veřejnoprávních subjektů je za veřejné instituce nutno považovat takové, jejichž společnými znaky jsou veřejný účel, zřizování státem, kreování jejich orgánů státem, jakož i dohled nad jejich činností. Jako příklad pak uvádí veřejné fondy, veřejné ústavy apod. Nejde o označení nadbytečné, neboť vyjadřuje významnou úroveň odpovědnosti, např. zakládá povinnosti podle zákona o svobodě informací, je subjektem, kterému korespondují vybrané povinnosti podle zákona o ochraně osobních údajů atd.

3. Postulát **specifické nezávislosti** znamená, že činnost Ústavu nelze regulovat ani ovlivňovat řídicími, kontrolními apod. subordinačními akty (usnesení, opatření) vlády, jako vrcholného orgánu exekutivy, neboť do činnosti Ústavu lze zasahovat pouze na základě zákona. Parlamentní vliv pak není přímý, je dán skrze zákon o státním rozpočtu (Poslanecká sněmovna) a prostřednictvím odpovědnosti (volba, odvolání, výroční zprávy), kterou má Rada Ústavu vůči Senátu, a jež je upravena předkládaným zákonem samým (viz § 5). Nezávislé postavení Ústavu je jistou obdobou postavení, které již dříve zákonodárce modeloval k podpoře Úřadu pro ochranu osobních údajů. Ústavní rámec této specifické nezávislosti je sice někdy zlehčován, avšak užívání podobných forem nezávislosti v rámci exekutivy je legitimováno potřebami demokratického a svobodného rozvoje, službou veřejnosti, nikoliv mocenskou či jinou podobnou ambicí.

Ve formulaci **poslání** je vyjádřeno zásadní směřování činnosti Ústavu, ale i struktura (rozložení) významu této činnosti. Zjevná je totiž prioritou badatelsko-osvětové funkce a jakési nepřímé, sekundární, odvozené činnosti zakládající postavení Ústavu jako správního úřadu. Obratem „má postavení správního úřadu“ se vyjadřuje, že Ústav není zahrnut v množině výkonné moci, jejímž vrcholem je vláda, ale vykonává státní správu.

Používáním pojmu komunistická totalitní moc se zde poukazuje nejen k nesvobodě (vztah státu a občana, tj. režimu), ale též k nedemokratickému uspořádání státnímu, zejména v oblasti formy vlády.

Poslání Ústavu je dále v zákoně používáno jako kritérium pro vymezení (ohraničení) některých souvztažností a projevů vytvářejících celkové uspořádání Ústavu.

K § 2

Období komunistické totalitní moci je vymezeno tak, aby nevyvolávalo úvahy o tom, že je revidováno dosavadní právního vymezení většiny rehabilitačních a restitučních počinů k nápravě některých křivd, vyjádřené legislativně po roce 1989 vůči předcházejícímu období. Umožňuje však přitom „neoddělovat“ děje neoddělitelné v jejich souvislostech, jednotě a pokračování, tj. ve smyslu směřování určitých struktur k uchopení totalitní moci již před rokem 1948. Uvedené funkční vymezení má výhodu v tom, že umožňuje zkoumat také období od roku 1945, kdy KSČ již fakticky ovládala bezpečnostní aparát, zejména ministerstvo vnitra.

S vymezením období komunistické totalitní moci je spojeno následující vymezení pojmu **bezpečnostních složek** jako mimořádného nástroje v systému dominance jediné politické strany (systému tzv. vedoucí úlohy Komunistické strany Československa, ústavně zakotvené v roce 1960).

Zvlášť lze upozornit na vymezení „bezpečnostního úseku Ministerstva vnitra České socialistické republiky“, které bylo komplementární k civilně správnímu úseku téhož ministerstva. Společným předchůdcem předmětného bezpečnostního úseku a Federálního ministerstva vnitra bylo postupně od roku 1948 (respektive již 1945) unitární Ministerstvo vnitra Československé republiky, v letech 1950 až 1953 pak Ministerstvo národní bezpečnosti a poté až do rozdělení působnosti v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti mezi ČSSR a ČSR a SSR (federalizace) v roce 1969 opět bezpečnostní úsek Ministerstva vnitra Československé republiky. Bezpečnostní úsek Ministerstva vnitra je chápán jako bezpečnostní složka, protože byl jako ozbrojený a vojensky organizovaný vystavěn a provozován. V jiné zvláště sledované linii - Sboru národní bezpečnosti, lze rozeznávat jeho složky Státní bezpečnost a Veřejnou bezpečnost a jejich předchůdce označované jako útvary Národní bezpečnosti apod.

Oba klíčové pojmy ustanovení jsou užity při vymezení poslání, úkolů a dalších vztahů Ústavu upravovaných zákonem. Rozhodující význam předmětných pojmů je ovšem dán jejich využitím při definování obsahu dokumentů a archiválií předávaných do archivu Ústavu jinými institucemi (viz ustanovení § 14 odst. 1).

K § 3

Úkoly jsou relativně určitým popisem činností, které má Ústav vykonávat. Veřejná instituce nemůže vybočit z tohoto svého zákonného rámce působnosti. Úkoly jsou zároveň měřítkem, se kterým se bude skutečná činnost Ústavu porovnávat.

V katalogu úkolů lze rozeznat dvě výraznější skupiny. První představuje primární činnost spočívající ve shromáždění smysluplného celku informací (dokumentů, archiválií) a badatelskou aktivitu ve vztahu k těmto informacím (viz písmena a) a b)). Druhá skupina je závislá na existenci prvně uvedené, ale je finální z hlediska poslání Ústavu, protože přináší výstupy sdělované veřejnosti (národu) a také služby pro státní orgány a spolupráci s jinými institucemi v oboru.

K poznání minulosti přispívá Ústav jednak specifickým způsobem podle zákona o zpřístupňování svazků Státní bezpečnosti (viz písmeno c)), tj. nadstandardně na žádost, především osobám pronásledovaným komunistickým režimem prostřednictvím jeho bezpečnostních složek, ale zpřístupňuje rovněž „klasicky“ podle archivního zákona. Zveřejňování koná obecněji v kontextech širších, přesahujících působnost archivu Ústavu (viz písmeno e)), koná je navenek, aktivně, formami, kterými vyhledává a oslovuje cílové skupiny obyvatel nabídkou vzdělávací publikační, diskusních programů (písmeno g)).

Služby státu zahrnují zabezpečení přístupu k originálním údajům významným pro zpravodajské, policejní, soudní apod. působnosti a expertizní činnosti (viz písmena d), f) a h)). Spolupráce se zahraničními institucemi podobného poslání v Polsku, na Slovensku, v Německu atd. (další místa pro spolupráci v tzv. postkomunistických zemích průběžně vznikají) je zcela reálná. Vyloučena není do budoucna ani spolupráce na úrovni některých struktur Evropské unie.

V budoucnu je rovněž možné jiným zákonem uložit Ústavu další úkoly, které by odpovídaly jeho základnímu poslání.

K § 4

Organizace Ústavu je založena jako maximálně jednoduchá. Kombinuje se princip kolegiální tvorby koncepce Ústavu a jeho kontroly veřejností v podobě Rady Ústavu (dále jen „Rada“) s principem jediného odpovědného vedoucího pro vykonávání úkolů v podobě ředitele Ústavu.

K § 5 až 8

Rada je reprezentací volenou Senátem Parlamentu České republiky, kterému je za činnost Ústavu odpovědná (jím volená, odvolatelná, předkládající mu výroční zprávy). Je nástrojem pro nepřímý vykonávaný dohled Senátu nad Ústavem a tak potažmo pro kontrolu Ústavu veřejností, kterou tato komora Parlamentu zastupuje. Volba členů Rady bude vycházet z nominací, ke kterým má oprávnění každý senátor (klub). Předpokládá se, že doporučení pro výběr členů Rady budou dávat „asociace“ historiků, archivářů, osob pronásledovaných v období komunistické totalitní moci apod. Volbu upravuje volební řád, který je součástí zákona o jednacím řádu Senátu. Odmítnut byl model vytváření Rady více protektory (Senát, Sněmovna, prezident), což by narušovalo potřebu srozumitelné odpovědnosti jednomu orgánu. Rada nemá společné volební období. Dojde-li v průběhu funkčního období radního k jeho odchodu z Rady, volí se bez zbytečného odkladu jeho nástupce na celé pětileté období. Tím se může vytvořit postupně přirozenou cestou uspořádání svědčící přiměřené kontinuitě v práci Rady. Nemírné kontinuitě naopak brání omezení vícenásobného zvolení. Členství v Radě zaniká buď přímo ze zákona (jednoznačné důvody), nebo ve dvou případech usnesením Senátu, kdy důvod objektivně nastal, ale mohl by být zpochybněn, a konečně usnesením Senátu k subjektivně podávanému podnětu, vyžadujícímu posouzení, zda byla funkce radního vykonávána řádně. Řádné vykonávání může zahrnovat požadavky nejen administrativního charakteru, ale i zásadnější, např. dodržování pozice nestrannosti při naplňování poslání Ústavu. Šestiměsíční funkční absence jako důvod odvolání by mohla být způsobena např. vážným onemocněním nebo podobnou překážkou. Usnesení Rady vyžaduje vždy nejméně konsensus čtyř hlasů. Znamená to tudíž, že stejné číslo určuje minimální přítomnost radních pro schopnost Rady se usnášet.

Nepřijetí výroční zprávy Ústavu Senátem (nevezme zprávu na vědomí apod.) je vnímáno jako varování Radě o poklesu důvěry, ale nemá jiné přímé právní důsledky.

Organizační řád Ústavu je významným samosprávným dokumentem. Zpracování vnitřních poměrů Ústavu v organizačním řádu je omezeno zákonem jen minimálně (např. ve věci postavení archivu Ústavu a jeho ředitele).

Členství v Radě je veřejnou funkcí podle zákoníku práce, tzn. překážkou v práci z důvodu obecného zájmu, pokud radní vykonává tuto funkci vedle plnění povinností vyplývajících z pracovního poměru. **Poskytování platu** členům, místopředsedovi a předsedovi Rady se navrhuje řešit v režimu zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů. Obdobné

řešení bylo v předchozí době zvoleno například u členů, místopředsedy a předsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členů a předsedy Rady Českého telekomunikačního úřadu.

K § 9 až 10

Ředitel Ústavu je vedoucím organizační složky státu ve smyslu § 7 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku státu, je tedy statutárním orgánem, který činí právní úkony jménem státu ve věcech, jež se Ústavu týkají. Ředitel nemůže být při své nemalé odpovědnosti vůči Radě jen v pozici závislé. Stanoví se proto, že je oprávněn žádat svolání Rady a navrhopvat pořad jejího jednání. Ředitel navrhuje Radě jmenování členů své vědecké rady, která má vnášet jistotu do plánování, iniciativ a hodnocení výstupů v oblasti badatelské činnosti Ústavu.

S ohledem na specifické postavení Ústavu jako veřejné instituce vyčleněné z hierarchie orgánů moci výkonné je nutno zákonem určit, který z orgánů Ústavu bude příslušný k rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným Ústavem. Tato kompetence se svěřuje řediteli jako monokratickému orgánu Ústavu. Její výkon bude uplatňován především v případech, kdy Ústav, v postavení správního úřadu na úseku archivnictví a spisové služby, bude plnit úkoly stanovené v § 50 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů (např. rozhodování o námitkách proti protokolu o provedeném skartačním řízení a rozhodování o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií). Protože Ústav jako veřejná instituce je povinným subjektem ve smyslu § 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, přichází v úvahu rovněž rozhodování ve věci odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a v dalších s tím souvisejících záležitostech. Ve vazbě na § 178 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, bude mít ředitel při správním řízení vedeném Ústavem postavení nadřízeného správního orgánu.

Ředitel garantuje svou autoritou rovněž změny v utajení archiválií poté co byly předány Ústavu v podobě utajovaných informací.

Výslovným stanovením pravidla, že ředitel archivu Ústavu je zástupcem ředitele Ústavu se vyjadřuje faktické postavení archivu jako klíčového pracoviště Ústavu a potřeba garantovat ve vedení Ústavu vysoké nároky na výkon archivářských činností, stavovskou (profesní) kvalifikovanost apod.

Bez dalšího platí pro Ústav obecné pravidlo zákona o majetku státu, že vedoucí organizační složky (ředitel Ústavu) může pro určité právní úkony písemně pověřit jednáním jiného vedoucího zaměstnance atd.

K § 11

Spolehlivost a bezúhonnost musí prokazovat všichni členové Rady, ředitel Ústavu, jeho zástupce a další vedoucí zaměstnanci (vedoucí pracovišť), kteří budou podle organizačního řádu přímo podřízeni řediteli Ústavu. U ostatních zaměstnanců se vyžadují předpoklady ukládané tzv. lustračním osvědčením. Výjimkou jsou tzv. mladší zaměstnanci, u kterých je prokazování minulostního nezatížení nedůvodné. Požadavky na spolehlivost jsou stanoveny ve všech ohledech přísněji než další předpoklady (tzv. lustrační) pro výkon funkce ve státních orgánech. Při projednávání textu zákona v Senátu byla vedena rozprava o návrhu zapsat do zákona výjimku z požadavku nebýt členem KSČ a KSS, a to pro osoby, které z těchto stran vystoupili na protest proti komunistickému režimu nebo byli pro aktivní odpor vůči tomuto režimu z daných stran vyloučeni.

Jedním z řádných výpovědních důvodů podle zákoníku práce je skutečnost, že zaměstnanec nesplňuje předpoklady pro výkon práce. Neznamená to sice výslovnou povinnost výpovědi, ale implicitně je zde takový postup zaměstnavatele přítomen jako jedna ze sankcí za nepravdivé údaje o spolehlivosti.

Konec doby, ve které se sleduje minulostní zatížení je dán 15. únorem 1990, tzn. datem zrušení složky Státní bezpečnosti. Zvažována byla i jiná data, např. datum 10. 12. 1989, kdy vznikla vláda, ve které poprvé od roku 1948 neměla převahu KSČ.

K § 12

Dané ustanovení navazuje na ustanovení § 3 písm. b), v němž se Ústavu stanoví povinnost zřídit a spravovat archiv Ústavu. Z povahy věci vyplývá, že archiv bude vnitřní složkou Ústavu, nikoliv samostatným právním subjektem. Přímou zákonem je archiv Ústavu prohlášen za akreditovaný specializovaný archiv a řadí se tak do skupiny archivů, jejichž postavení a úkoly upravuje zákon č. 499/2004 Sb. ve svých ustanoveních § 51 a násl. Označení archivu Ústavu jako archivu specializovaného je opodstatněno specializací tohoto archivu na péči o archiválie týkající se období komunistické totalitní moci, které v něm budou uloženy. Akreditace k výkonu činnosti se archivu Ústavu uděluje zákonem obdobně, jako v případě celé řady dalších archivů, které byly za akreditované prohlášeny na základě ustanovení § 80 odst. 2 až 4 zákona č. 499/2004 Sb.

Jak vyplývá z ustanovení § 14, převezme Ústav i dokumenty, které jsou utajovanými informacemi podle zákona č. 412/2005 Sb., dokumenty, které byly dočasně vyňaty ze zpřístupnění na základě zákona č. 140/1996 Sb., nebo u nichž bylo odepřeno nahlížení i poté, co jejich utajení bylo zrušeno. Protože zákon č. 499/2004 Sb. nepočítá s tím, že ve specializovaných archivech by mohly být ukládány archiválie podléhající zvláštnímu režimu utajení či znepřístupnění, zakládá se v § 12 odst. 3 pro archiv Ústavu v tomto směru výjimka. Cílem je zajistit řádnou péči o archiválie tohoto druhu, které Ústav na základě zákona převezme.

K § 13

K plnění úkolů Ústavu, které souvisí s potřebou uspořádat nejrůznější odkazy týkající se fyzických osob, uspořádat dokumenty z oblasti personální (tzv. kádrové svazky nebo spisy), úkolů které počítají s tím, že paměť národa bude konfrontována s příběhy některých osob apod., se pamatuje na základní oprávnění ke zpracování osobních údajů. Ve vztahu k zákonu o ochraně osobních údajů je tak Ústav vymezen jako správce ze zákona. Oprávnění k provozování informačních systémů Ústavu podle zákona o zpřístupnění svazků Státní bezpečnosti není tímto ustanovením nijak dotčeno. Dotčena není rovněž úprava týkající se zpracování osobních údajů v rámci archivnictví, rozumějme ve vztahu k archivu Ústavu.

Povinnost uložená daným ustanovením orgánům veřejné moci (včetně archivů) bude realizována tak, že na požádání pověřených zaměstnanců Ústavu poskytne příslušný orgán přednostně součinnost při vyhledávání archiválií a jiných dokumentů z období komunistické totalitní moci, které má ve svém držení. Po vyhledání a předložení dokumentu pořídí pověřený zaměstnanec Ústavu na místě jejich digitální kopii či jinou dokumentaci, a to na náklady Ústavu. Počítá se s tím, že služba spočívající ve vyhledání příslušného dokumentu bude Ústavu poskytnuta bezplatně. Navrhovaný postup zakládající oprávnění Ústavu vyžádat si příslušný dokument a provést dokumentaci jeho obsahu však musí být vždy v souladu se zákonnými podmínkami stanovenými pro zpřístupnění dokumentu. Příslušný orgán veřejné moci dokument požadovaný Ústavem nezpřístupní, pokud tomu brání zákonná překážka (např. dokument je utajovanou informací).

Rada se může obrátit o pomoc k vládě při vzniku potřeby přístupu k dokumentu mimořádného významu pro paměť národa, jestliže je k takovému dokumentu v zahraničí přístup omezen. Takové oprávnění by mělo být využito jen k dosažení zcela určitých cílů, žádost by měla být nepochybně odůvodněna atd. Jedná se o výjimečné oprávnění Ústavu.

K § 14

Státním orgánům, které drží (spravují) dokumenty, jež mají být soustředěny do archivu Ústavu ukládá zákon jejich předání ke dni 1. července 2007. Toto referenční datum je jádrem dané přechodné úpravy, když součinní s ustanovením o účinnosti zákona (§ 26), kterým je ke stejnému datu zdržena účinnost ustanovení o plnění úkolu Ústavu konat zpřístupňování podle zákona o zpřístupňování svazků Státní bezpečnosti a novely citovaného zákona, kterou se působnost k zpřístupňování převádí z ministerstev vnitra, obrany a spravedlnosti na Ústav. Teprve převzetím dokumentů je možné vykonávat předmětné působnosti. Ústav má podle záměru navrhovatele existovat od 1. ledna 2007. Převzetí dokumentů a spuštění úkolu Ústavu zpřístupňovat je tedy záměrně načasováno s prodlevou 6 měsíců po zřízení Ústavu. Pokud by se legislativní proces s navrženými daty z důvodu jeho opoždění nevyrovnal, bude třeba posunout data zřízení Ústavu a zpřístupňování vždy v naznačeném půlročním intervalu.

Rozsah předávané sumy dokumentů je vedle označení jejich držitele, označení jejich formy a vztahu k bezpečnostním složkám (vzniklé jejich činností), vyjádřen rovněž historicky důvodným vymezením, tj. od vzniku vlády Národní fronty v Košicích.

V bezpečnostních složkách působila zvláštní struktura orgánů KSČ, tzn. mimo územní organizaci této strany, k zajištění tzv. vedoucí úlohy strany v těchto složkách. Zachované dokumenty mohou významně vypovídat o způsobu řízení bezpečnostních složek z tohoto pohledu. Podpůrné ideologické funkce v bezpečnostních složkách plnily (rovněž ve zvláštní struktuře) i organizace jako SČSP a ROH.

Zvláštní pozornost byla věnována problematice předávání dokumentů, které by mohly být ještě stále utajovány nebo je podle dosavadních předpisů přístup k nim omezován z jiných důvodů. Přechodné ustanovení umožňuje provést jakousi inventuru opodstatněnosti jejich další dočasné nepřístupnosti, se „sankcí“ zániku utajení, popř. jiného režimu nepřístupnosti. Předáním utajovaných dokumentů se Ústav stává jejich plnohodnotným správcem s povinnostmi a právy podle zákona o ochraně utajovaných informací. Změny stupně utajení a zánik utajení určité informace však musí v rámci ústavu schvalovat ředitel Ústavu (viz § 9 odst. 1 písm. d)). Další případy zneprístupnění mají být na návrh předávajících posouzeny Radou, která pro jeden z druhů zneprístupnění dokumentů nahradí v této agendě orgán Poslanecké sněmovny pro dohled nad zpřístupňováním.

K části druhé až jedenácté - připojené novely zákonů

K § 15 a 16

V zákoně č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, se odehrává v zásadě jediná podstatná změna, totiž **předání působnosti** k vyřizování žádostí o zpřístupňování příslušných dokumentů obětem pronásledování, zpřístupňování údajů o spolupracovnících a příslušnících bezpečnostních složek každému, zveřejňování evidenčních podkladů a seznamu personálních spisů na elektronických médiích z **Ministerstva vnitra, Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti na Ústav**.

Přirozeným důsledkem převzetí úkolu zpřístupňování Ústavem, jako relativně nezávislou institucí pod dohledem Rady odpovědné Senátu Parlamentu České republiky, je vypuštění úpravy, která zabezpečovala sledování a vyhodnocování skutečností, týkajících se rozsahu a úplnosti zpřístupňování, péčí orgánu Poslanecké sněmovny pro sledování procesu zpřístupňování.

Ze zákona bylo dále vypuštěno přechodné ustanovení o dohledávání (odevzdávání) dokumentů. Toto ustanovení bylo vyčerpáno uplynutím třech měsíců ode dne účinnosti, kterými byla předmětná povinnost odevzdávání limitována, tzn. již v roce 1997.

Konečně se novelou uvolňuje blokáce údajů a svazků, týkající se spolupracovníků bezpečnostních složek - cizinců (rozumějme zejména občany Slovenské republiky). Tato

blokace se stala prakticky nedůvodnou, protože došlo k zpřístupňování i ve Slovenské republice a také s ohledem na ustanovení § 82 nového archivního zákona z roku 2004.

Přechodné ustanovení zabezpečuje řádné vyřízení žádostí o zpřístupnění, které by se mohly dostat do nejasného stavu v souvislosti z předáváním působnosti od dosud příslušných ministerstev na Ústav ke dni 1. července 2007.

K § 17

Podstatou navrhovaných změn ustanovení § 43 písm.c), § 49 odst. 1 písm. g) , 49 odst. 1 písm. k) a § 50 zákona č. 499/2004 Sb. je zakotvit pro Ústav postavení správního úřadu na úseku archivnictví a spisové služby, který bude ve vztahu k archivu Ústavu, jako jeho zřizovatel, plnit úkoly taxativně stanovené zákonem. Ústav bude na tomto úseku státní správou mimo jiné rozhodovat o námítkách vznesených proti protokolu o provedeném skartačním řízení, rozhodovat o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížet do archiválií, a zprošťovat povinnosti mlčenlivosti zaměstnance archivu Ústavu. Plnění těchto úkolů by jinak příslušelo státnímu oblastnímu archivu. Navrhovaná právní úprava je odůvodněna specifickým postavením Ústavu jako veřejné instituce vydělené z hierarchie orgánů moci výkonné. Obdobné postavení při výkonu státní správy na úseku archivnictví a spisové služby mají vůči svým specializovaným archivům například Česká národní banka, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu a Kancelář prezidenta republiky.

Archiv Ústavu se řadí do soustavy specializovaných archivů, jejichž postavení a úkoly upravuje zákon č. 499/2004 Sb., a proto je nutno, aby i jeho činnost podléhala kontrole. U archivů tohoto typu svěřuje zákon kontrolu dodržování povinností na úseku archivnictví a spisové služby Ministerstvu vnitra a v praxi ji vykonávají pověřeni archivní inspektoři. Na základě navrhovaného doplnění § 71 odst. 1 písm. a) bodu 3 zákona č. 499/2004 Sb. se jedním z kontrolovaných subjektů stane i archiv Ústavu.

K § 18

V zákoníku práce se pro ředitele Ústavu stanoví příplatek za vedení 30 až 60% z platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě, do které je jako vedoucí zaměstnanec zařazen. Ředitel Ústavu je statutární orgán s povinnostmi popsány zákonem. Ve stejném příplatkovém rámci je zařazen srovnatelný Ředitel Úřadu pro ochranu osobních údajů a Veřejný ochránce práv. Zaměstnanci Ústavu jsou zařazováni do skupiny zaměstnanců, kteří mají podle zákoníku práce zvýšené povinnosti (dbát nestrannosti, zachovávat profesní mlčenlivost, zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu zájmů, podnikat jen se souhlasem atd.)

K § 19

Poskytování platu členům, místopředsdům a předsedovi Rady se navrhuje řešit v režimu zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů. Obdobné řešení bylo v předchozí době zvoleno například u členů, místopředsedy a předsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členů a předsedy Rady Českého telekomunikačního úřadu.

Podle uvedeného zákona (§ 3) se plat určí jako součin platové základny a platového koeficientu stanoveného v závislosti na odpovědnosti a náročnosti vykonávané funkce. Plat se zaokrouhluje na 100 Kč nahoru. Platová základna činí od 1. ledna do 31. prosince kalendářního roku trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok. Výši platové základny pro příslušný kalendářní rok vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů sdělením.

Za předpokladu, že by navrhovaná úprava byla uplatňovaná s účinností od 1. ledna 2007, by pro stanovení platové základny byla rozhodná průměrná nominální měsíční mzda fyzických osob v nepodnikatelské sféře za rok 2005, která podle údajů ČSÚ činila 18 954 Kč. Platová základna by tedy pro rok 2007 činila 56 862 Kč (3 x 18 954). Konkrétní výše platu je pak závislá na zvolení koeficientu. Navrhuje se stanovit výši platu na úrovni cca 25 000 Kč u člena Rady s určitým navýšením u místopředsedy a předsedy Rady. Podle navržených koeficientů by v roce 2007 plat činil u

- člena Rady 25 100 Kč (56 682 x 0,44 = 25 019, po zaokrouhlení 25 100 Kč),
- místopředsedy Rady 27 300 Kč (56 862 x 0,48 = 27 293, po zaokrouhlení 27 300 Kč),
- předsedy Rady 29 000 Kč (56 682 x 0,51 = 28 999, po zaokrouhlení 29 000 Kč).

Pro srovnání lze uvést, že u člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání se jedná o koeficient 1,08, u místopředsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání o koeficient 1,19, u předsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání o koeficient 1,30. Výrazně nižší odměny pro členy Rady se odvíjí od předpokladu menší frekvence zasedání (rozhodování) a dalších činností této Rady oproti výše uvedeným orgánům (radám) a tudíž i menší intenzity potřebné přípravy radních.

K § 20

Navrhovanou změnou zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se členové Rady zařazují do okruhu poplatníků pojistného na sociální zabezpečení (stejně, jako je tomu v případě členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání nebo členů Rady Českého telekomunikačního úřadu).

K § 21

Navrhovanou změnou zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, se členové Rady zařazují do okruhu poplatníků pojistného na veřejné zdravotní pojištění (stejně, jako je tomu v případě členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání nebo členů Rady Českého telekomunikačního úřadu).

K § 22

Navrhovanou změnou zákona o důchodovém pojištění, se členové Rady Ústavu paměti národa zařazují do okruhu osob účastných na důchodovém pojištění (stejně, jako je tomu v případě členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání nebo členů Rady Českého telekomunikačního úřadu).

K § 23

Navrhovanou změnou zákona o nemocenském pojištění, se členové Rady zařazují do okruhu osob účastných na nemocenském pojištění (stejně, jako je tomu v případě členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání nebo členů Rady Českého telekomunikačního úřadu). V té souvislosti se zároveň doplňuje, kdo u nich plní úkoly zaměstnavatele, stanovené zákonem o nemocenském pojištění.

K § 24

Navrhovanou změnou zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, se doplňuje, kdo u členů Rady plní úkoly při provádění důchodového pojištění, a tato skutečnost se promítá také do povinnosti vést pro ně evidenční listy důchodového pojištění.

K § 25

Navrhovanou změnou zákona o zaměstnanosti se do okruhu osob, které se z důvodu výkonu příslušné výdělečné činnosti nemohou stát uchazečem o zaměstnání vedeným

v evidenci úřadu práce, doplňují členové Rady (stejně, jako je tomu v případě členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání). Totéž se navrhuje ve vztahu k členům Rady Českého telekomunikačního úřadu (jejich zařazení do této úpravy v zákoně o zaměstnanosti zřejmě bylo v předchozím období opomenuto).

K části dvanácté - účinnost

K § 26

Účinnost zákona je konstruována jako dělená. Od základního data účinnosti, ke kterému zejména samotný Ústav vzniká, se v šestiměsíčním odstupu stanoví účinnost úkolu Ústavu konat zpřístupňování podle zákona o zpřístupňování svazků Státní bezpečnosti a účinnost novely citovaného zákona, na základě které má Ústav předmětnou kompetenci k zpřístupňování vykonávat. Účinnost je stanovena konkrétními kalendářními daty, protože bylo nutné již v přechodném ustanovení k části první (§ 14 odst. 1) stanovit jmenovité datum, ke kterému má dojít k předání dokumentů několika státními orgány do archivu Ústavu, když tento datum je zároveň datem pro počátek výkonu dané působnosti Ústavem.

Pokud by se legislativní proces k přijetí zákona zdržel tak, že by se navržená data účinnosti stala nereálnými, bude třeba měnit data účinnosti zřízení Ústavu a data pro předání dokumentů Ústavu spolu s účinností zpřístupňování Ústavem vždy tak, aby mezi nimi byl alespoň onen navržený půlroční interval.

V Praze dne 21. června 2006

Přemysl Sobotka, v.r.
předseda Senátu

Platné znění novelizovaných částí zákonů s vyznačením navrhovaných změn

I. Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

§ 1

Účel zákona

Účelem zákona je co nejširší odhalení praxe komunistického režimu při potlačování politických práv a svobod vykonávané prostřednictvím tajných represivních složek totalitního státu. Zákon umožňuje zpřístupnit pronásledovaným osobám dokumenty o jejich pronásledování a zveřejnit údaje o vykonavatelích tohoto pronásledování a jejich činnosti. Zákonem se stanoví způsob zpřístupnění a zveřejnění dokumentů a údajů a působnost správních úřadů v těchto procesech.

§ 2

Předmět zpřístupnění a zveřejnění

(1) Předmětem zpřístupnění a zveřejnění jsou zachované nebo rekonstruované dokumenty vzniklé činností bezpečnostních složek v období od 25. února 1948 do 15. února 1990, evidované v dobových spisových nebo archivních pomůckách (registrech) těchto složek nebo jim nadřízených ústředních správních orgánů.

~~(2) Předmětem zpřístupnění a zveřejnění nejsou dokumenty, které jsou vyňaty ze zpřístupnění z důvodu hodného zvláštního zřetele, nestanoví-li tento zákon jinak.~~

~~(3) Důvodem hodným zvláštního zřetele je předpoklad, že zpřístupnění nebo zveřejnění by mohlo poškodit zájmy České republiky v mezinárodních stycích, její zájmy bezpečnostní anebo vést k vážnému ohrožení života osoby.~~

~~(4) K vynětí dokumentu ze zpřístupnění a zveřejnění je třeba návrhu orgánu příslušného podle tohoto zákona ke zpřístupňování, se kterým vyslovil souhlas orgán Poslanecké sněmovny pro sledování procesu zpřístupňování (dále jen "orgán Poslanecké sněmovny").~~

~~(5) K vyžádání souhlasu předloží orgán příslušný k zpřístupňování dokument, o kterém má být rozhodnuto, a návrh na vynětí s odůvodněním. Orgán Poslanecké sněmovny se k návrhu vysloví do 60 dnů od jeho doručení. Vyslovení se orgánu Poslanecké sněmovny není správním rozhodnutím.~~

~~(6) Orgán Poslanecké sněmovny dále sleduje a vyhodnocuje skutečnosti, které se týkají rozsahu a úplnosti zpřístupňování dokumentů. O výsledcích tohoto sledování a vyhodnocování činí orgán Poslanecké sněmovny veřejná prohlášení.~~

~~(7) Orgán Poslanecké sněmovny má 5 členů. Jednání orgánu Poslanecké sněmovny je neveřejné. Jednou ročně předkládá orgán Poslanecké sněmovny na schůzi Poslanecké sněmovny zprávu o činnosti. Pokud tento zákon nestanoví jinak, řídí se ustavení a jednání orgánu Poslanecké sněmovny ustanoveními zvláštního zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny pro jeho orgány.~~

~~(8) Poslanci, kteří jsou členy orgánu Poslanecké sněmovny, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce v tomto orgánu, a to i po jeho zániku.~~

§ 3

Výklad pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) svazkem samostatný dokumentační soubor založený a vedený bezpečnostními složkami a evidovaný v evidenčních pomůckách statisticko-evidenčního odboru Federálního ministerstva vnitra, jednotlivých správ bezpečnostních složek, evidenčních nebo archivních pomůckách archivu

- Ministerstva vnitra (~~dále jen "ministerstvo"~~) nebo statisticko-evidenčních oddělení krajských správ Sboru národní bezpečnosti anebo jejich předchůdců; svazek je buď osobním svazkem, nebo svazkem s osobními údaji,
- b) osobním svazkem svazek vedený o konkrétní fyzické osobě zařazené do příslušné evidence osob,
 - c) svazkem s osobními údaji svazek vedený o konkrétní instituci nebo seskupení osob (objektech), který v této souvislosti obsahuje údaje vypovídající o konkrétních fyzických osobách, tj. zejména objektový svazek,
 - d) záznamem zachycujícím výsledky nasazení prostředků zpravodajské techniky nebo sledování Státní bezpečnosti o provedení pomocných zpravodajských úkonů sloužících k utajenému získávání informací o osobách,
 - e) personálním (kádrovým) spisem příslušníka bezpečnostní složky spis vedený služebním orgánem o příslušníkovi bezpečnostních složek obsahující údaje o vzniku, průběhu a skončení jeho služebního poměru; výpisem z něho je osobní evidenční karta příslušníka,
 - f) dokumentem všechny druhy svazků, podsvazků, informačních výstupů ze svazků, záznamů, personálních (kádrových) spisů a osobních evidenčních karet, které jsou předmětem zpřístupňování nebo zveřejňování podle tohoto zákona,
 - g) bezpečnostní složkou Státní bezpečnost, Hlavní správa vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa), zpravodajská správa Hlavní správy Pohraniční stráže a ochrany státních hranic, odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy anebo předchůdci těchto složek, v období od 25. února 1948 do 15. února 1990,
 - h) Státní bezpečností součástí bývalé Státní bezpečnosti, jako složky Sboru národní bezpečnosti, ¹⁾ Hlavní správa rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa), Hlavní správa kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (II. správa), Správa sledování Sboru národní bezpečnosti (IV. správa), Správa zpravodajské techniky Sboru národní bezpečnosti (VI. správa), Správa pasů a víz Sboru národní bezpečnosti, územní útvary vykonávající činnosti těchto součástí anebo předchůdci těchto součástí a útvarů,
 - i) osobou evidovanou jako spolupracovník bezpečnostní složky osoba, o které byl kdykoliv v období od 25. února 1948 do 15. února 1990 příslušnou bezpečnostní složkou evidován svazek v kategoriích rezident, agent, informátor, držitel propůjčeného bytu anebo držitel konspiračního bytu.

Zpřístupnění dokumentů v působnosti Ministerstva vnitra

§ 4 nadpis vypuštěn

- (1) ~~Ministerstvo je povinno~~ **Ústav paměti národa (dále jen „Ústav“)** je povinen na žádost fyzické osoby starší 18 let ~~občana České republiky, který, která~~ není ve výkonu trestu ani vazby,
- a) sdělit, zda je o ní v zachovaných informačních systémech svazků vzniklých činností Státní bezpečnosti evidován osobní svazek anebo svazek s osobními údaji a zda je tento svazek zachován a dále zda je zachován záznam zachycující výsledky nasazení prostředků zpravodajské techniky nebo sledování Státní bezpečnosti proti ní a zda je o tom zachován informační výstup ze svazků nebo akcí,
 - b) zpřístupnit jí kopii zachovaného svazku uvedeného v písmenu a), a pokud je v něm obsaženo jméno nebo nepravé (krycí) jméno osoby evidované jako spolupracovník nebo příslušník bezpečnostní složky, zpřístupnit i
 1. kopii zachovaného osobního svazku této osoby evidované jako spolupracovník bezpečnostní složky, ~~nejde-li o eizinee~~, a
 2. kopii zachovaného personálního (kádrového) spisu tohoto příslušníka bezpečnostní složky,
 - c) zpřístupnit jí zachovaný záznam zachycující výsledky nasazení zpravodajské techniky a sledování Státní bezpečnosti proti ní, jakož i zachovaný informační výstup ze svazků, v nichž je uvedena, včetně kopie zachovaného personálního (kádrového) spisu příslušníka bezpečnostní složky uvedeného v tomto informačním výstupu.

(2) Po smrti osoby uvedené v odstavci 1 má ~~ministerstvo~~ **Ústav** povinnosti uvedené v odstavci 1 také na základě žádosti podané osobou oprávněnou uplatnit právo na ochranu osobnosti zemřelého.²⁾

(3) Je-li veden soudní spor v souvislosti s rehabilitačním řízením podle § 5 odst. 4 zákona č. 87/1991 Sb., ve znění nálezu Ústavního soudu České republiky č. 164/1994 Sb., bude osobám oprávněným ve smyslu § 3 téhož zákona 3) umožněn přístup do svazků založených a vedených Státní bezpečností o osobách, které již nežijí a kterým byla způsobena majetková nebo jiná křivda ve smyslu § 1 téhož zákona, za účelem získání případného důkazního materiálu týkajícího se skutečností uvedených v § 2 odst. 1 písm. c) a § 2 odst. 2 písm. a) a b) téhož zákona. ³⁾

§ 5

nadpis vypuštěn

~~Ministerstvo je dále povinno~~ **Ústav je dále povinen** na žádost fyzické osoby starší 18 let

- a) sdělit, zda je v zachovaných informačních systémech svazků vzniklých činností Státní bezpečnosti evidován jí požadovaný svazek s osobními údaji, a zda je zachován, nejde-li o cizince,
- b) sdělit, zda osoba jí uvedená je evidována jako spolupracovník Státní bezpečnosti, a zda je osobní svazek této osoby zachován, nejde-li o cizince,
- c) zpřístupnit jí kopii zachovaného svazku uvedeného v písmenu a) a dokument uvedený v písmenu b), nejde-li o cizince,
- d) zpřístupnit jí kopii zachovaného personálního (kádrového) spisu anebo osobní evidenční karty příslušníka Státní bezpečnosti, které jsou obsaženy v seznamu zveřejněném ~~ministerstvem~~ **Ústavem** podle § 7.

§ 6

Zpřístupnění dokumentů v působnosti Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti

(1) Na žádost fyzické osoby starší 18 let nebo osoby podle § 4 odst. 2 je ~~povinně~~ **Ústav povinen sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti**

- a) ~~Ministerstvo obrany sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti~~ Hlavní správy vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa) a dokumenty vzniklé z činnosti dalších bezpečnostních složek, evidované v evidenčních pomůckách této správy nebo v archivních a evidenčních pomůckách archivů ozbrojených sil,
- b) ~~Ministerstvo spravedlnosti sdělit informace o existenci dokumentů a zpřístupnit zachované dokumenty vzniklé z činnosti~~ odboru vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy; jde-li o osobní svazek osoby evidované jako spolupracovník odboru vnitřní ochrany, zpřístupní se tehdy, byla-li taková osoba využita ve prospěch Státní bezpečnosti.

(2) ~~Za účelem zpřístupnění dokumentů uvedených v odstavci 1 provozuje Ministerstvo obrany a Ministerstvo spravedlnosti informační systém dokumentů.~~

(3) ~~Na postup při podávání žádostí o zpřístupnění dokumentů uvedených v odstavci 1 a na jejich vyřizování, jakož i na provozování informačních systémů dokumentů uvedených v odstavci 2 a na zveřejňování evidenčních podkladů se vztahují obdobně ustanovení tohoto zákona o podávání žádostí o zpřístupnění dokumentů ministerstva a jejich vyřizování a o provozování informačního systému ministerstva a zveřejňování evidenčních podkladů ministerstvem. Dokumenty uvedené v odstavci 1 se zpřístupňují v rozsahu a způsobem, jakým se podle tohoto zákona zpřístupňují dokumenty ministerstvem.~~

(2) **Na postup při zpřístupňování dokumentů uvedených v odstavci 1 se vztahují obdobně příslušná ustanovení o zpřístupňování dokumentů Státní bezpečnosti.**

§ 7

Zveřejnění evidenčních podkladů a seznamu personálních spisů

(1) ~~Ministerstvo a Ministerstvo obrany vydají~~ **Ústav vydá** tiskem a na elektronických médiích evidenční záznamy ze zachovaných a nebo zrekonstruovaných protokolů, svazků a

dalších evidenčních pomůcek bezpečnostních složek, z jejich informačních systémů dokumentů v rozsahu objektových svazků a svazků osob evidovaných jako spolupracovníci Státní bezpečnosti nebo spolupracovníci Hlavní správy vojenské kontrarozvědky Sboru národní bezpečnosti (III. správa), s údaji o datu zavedení svazku, jeho pohybu a archivování, druhu svazku a jeho změně, osobách, nejde-li o cizince, nebo o objektech, k nimž jsou svazky evidovány, pokud jsou takové údaje zachovány.

(2) ~~Ministerstvo spravedlnosti~~ **Ústav** vydá tiskem a na elektronických médiích přepis protokolu svazků odboru vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy v rozsahu objektových svazků a svazků osob evidovaných jako spolupracovníci tohoto odboru, pokud byly využity ve prospěch Státní bezpečnosti.

(3) ~~Ministerstvo a Ministerstvo obrany průběžně vydávají~~ **Ústav průběžně vydává** tiskem a na elektronických médiích seznam personálních (kádrových) spisů příslušníků bezpečnostních složek zpřístupněných podle § 4 odst. 1 písm. b) bodu 2, zároveň s uvedením data zařazení příslušníka do bezpečnostní složky, služebních funkcí vykonávaných příslušníkem v bezpečnostní složce a data ukončení tohoto zařazení.

Postup zpřístupnění dokumentů

§ 8 Žádost

(1) Zpřístupnění dokumentů ~~podle § 4 a 5~~ **podle § 4 až 6** se uskutečňuje na základě žádosti. Žádost se podává písemně ~~ministerstvu~~ **Ústavu**.

(2) V žádosti uvede žadatel své jméno, příjmení, rodné číslo nebo, nemá-li je, datum narození a svou adresu. V žádosti uvede dále

a) své státní občanství, včetně předchozích, předchozí změny svého příjmení, místo narození, trvalý pobyt na území České republiky, včetně názvu kraje předchozích trvalých pobytů, pokud jej má nebo měl, žádá-li o zpřístupnění dokumentů podle § 4 odst. 1,

b) název instituce nebo organizované skupiny osob, k níž se má objektový svazek vztahovat, nebo příjmení, popřípadě též jméno a další identifikační znaky osoby, na kterou se dotazuje, zda byla evidována jako spolupracovník Státní bezpečnosti, žádá-li o zpřístupnění svazků podle § 5 písm. b),

c) označení personálního (kádrového) spisu, pod kterým je uveden v seznamu zveřejněném ~~ministerstvem~~ **Ústavem** podle § 7, žádá-li o zpřístupnění takového spisu podle § 5 písm. d),

d) jméno, příjmení a rodné číslo zemřelého nebo, nemá-li je, jeho datum narození a údaje o zemřelém uvedené v písmenu a), jestliže je žadatel osobou oprávněnou k podání žádosti podle § 4 odst. 2.

(3) Žádost opatří žadatel svým úředně ověřeným podpisem. Úřední ověření podpisu není potřebné, pokud žadatel při osobním podání prokáže svou totožnost.

§ 9 Vyřízení žádosti

(1) Žádost, která neobsahuje náležitosti stanovené v § 8 odst. 2 nebo 3, ~~ministerstvo~~ **Ústav** bez zbytečného odkladu odmítne s uvedením zjištěných vad žádosti; učiní tak vždy písemně do vlastních rukou žadatele, s výjimkou případů, kdy žadatel vzal při ústním jednání prohlášením do protokolu svou žádost zpět.

(2) Žádost o zpřístupnění osobního svazku, která obsahuje náležitosti stanovené v § 8 odst. 2 a 3, ~~ministerstvo~~ **Ústav** vyřídí ve lhůtě do 90 dnů ode dne doručení žádosti písemnou odpovědí do vlastních rukou žadatele.

(3) Žádost o zpřístupnění dokumentů, které nejsou osobním svazkem, obsahuje-li náležitosti stanovené v § 8 odst. 2 a 3, ~~ministerstvo~~ **Ústav** vyřídí bez zbytečného odkladu poté, kdy k tomu zajistí technické možnosti.

(4) V písemné odpovědi ~~ministerstvo~~ **Ústav** sdělí žadateli

a) údaje uvedené v § 4 odst. 1 písm. a) a § 5 písm. a),

b) místo zpřístupnění dokumentů,

- c) údaje o evidenčním záznamu o existenci svazku, pokud svazek není zachován, zejména jeho druh, v jakém období a kterou součástí bezpečnostní složky byl veden,
d) zjištění, že žadatel je osobou evidovanou jako spolupracovník bezpečnostní složky.

§ 10 Způsob zpřístupnění

(1) Žadatel, kterému bylo ~~ministerstvem~~ **Ústavem** sděleno, že dokumenty, o něž požádal, jsou předmětem zpřístupnění, má na jejich zpřístupnění právo (dále jen "oprávněný žadatel").

(2) Zpřístupnění se uskuteční seznámením oprávněného žadatele s kopiemi dokumentů na místě, které mu ~~ministerstvo sdělilo~~ **Ústav sdělil** v písemné odpovědi.

(3) Právo na zpřístupnění dokumentů uvedených v § 4 odst. 1 má vedle oprávněného žadatele rovněž fyzická osoba, která předloží souhlas oprávněného žadatele s jeho úředně ověřeným podpisem. Dokumenty se této osobě zpřístupňují v rozsahu a způsobem, jakým se zpřístupňují oprávněnému žadateli. Pokud souhlas nemůže být udělen ani oprávněným žadatelem, ani osobami prokazujícími právo na ochranu osobnosti zemřelého, může o zpřístupnění rozhodnout ~~organ~~ **Poslanecké sněmovny Rada Ústavu**.

§ 10a Ochrana osobních údajů

(1) ~~Ministerstvo~~ **Ústav** před zpřístupněním dokumentu oprávněnému žadateli znečitelní v kopii dokumentu datum narození a bydliště jiných osob, jakož i všechny údaje o jejich soukromém a rodinném životě, o jejich trestné činnosti, zdraví a majetkových poměrech. Pokud je zpřístupňovaným dokumentem kádrový (personální) spis příslušníka bezpečnostní složky, znečitelní se v něm též všechny údaje o osobách stojících mimo služební a veřejnou činnost příslušníka.

(2) Pokud fyzická osoba, k níž je evidován osobní svazek nebo svazek s osobními údaji, předá ~~ministerstvu~~ **Ústavu** vlastní vyjádření k obsahu svazku anebo k faktu registrace v evidenci v informačních systémech svazků bezpečnostních složek, je ~~ministerstvo povinno~~ **Ústav povinen** zařadit vyjádření k údajům o této osobě jako nedílnou součást dokumentu a zpřístupňovat ji oprávněným žadatelům zároveň s dokumenty či záznamy o evidenci.

§ 10b Žádost o sdělení pravých jmen

Oprávněný žadatel může při seznamování se s zpřístupněným dokumentem požádat ~~ministerstvo~~ **Ústav** o sdělení pravého jména osoby, která je v něm uvedena pod nepravým (krycím) jménem. Pokud je osoba, která je v dokumentu uvedena pod nepravým (krycím) jménem, osobou evidovanou jako spolupracovník bezpečnostní složky a ztotožnění jmen je možné, ~~ministerstvo~~ **Ústav** oprávněnému žadateli neprodleně na místě vyhoví.

§ 10c Vydání kopie dokumentu

(1) ~~Ministerstvo~~ **Ústav** vydá oprávněnému žadateli na jeho žádost podanou při seznamování se s zpřístupněným dokumentem jednu kopii celého dokumentu nebo vybrané části podle jeho výběru. ~~Ministerstvo~~ **Ústav** každou stranu vydané kopie označí razítkem. Převzetí vydané kopie oprávněný žadatel potvrdí podpisem.

(2) Za vydání kopie vybírá ~~ministerstvo~~ **Ústav** správní poplatek podle zvláštního právního předpisu.⁴⁾

§ 10d
Informační systém dokumentů

(1) Za účelem zpřístupnění a zveřejnění dokumentů provozuje ~~ministerstvo~~ **Ústav** informační systém dokumentů.

(2) V informačním systému dokumentů eviduje ~~ministerstvo~~ **Ústav** dokumenty, které jsou předmětem zpřístupnění a zveřejnění, uchovává údaje o oprávněných žadatelích, a pokud je oprávněným žadatelem osoba oprávněná podle § 4 odst. 2, údaje o zemřelé osobě uvedené v § 4 odst.1.

(3) ~~Ministerstvo není povinno~~ **Ústav není povinen** ověřovat, zda údaje obsažené v dokumentu a údaje získané do informačního systému dokumentů ze zachovaných evidenčních pomůcek uvedených v odstavci 2 jsou přesné či pravdivé.

(4) Součástí informačního systému dokumentů je evidence žádostí. V této evidenci ~~ministerstvo~~ **Ústav** uchovává žádosti podle § 8 a kopie odpovědí podle § 9 a potvrzení o převzetí kopie podle § 10c.

§ 10e

Vyžaduje-li zpřístupnění dokumentu zjištění, zda osoba evidovaná jako spolupracovník bezpečnostní složky je státním občanem České republiky, může orgán příslušný podle tohoto zákona ke zpřístupňování činit taková zjištění v informačním systému evidence obyvatelstva. ⁵⁾

§ 11

Povinnosti státních orgánů, právníků a fyzických osob a sankce

~~(1) Státní orgán, který má svazek v držení, je povinen vydat jeho kopii nebo opis ministerstvu do tří měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona.~~

~~(2) Právníká osoba, která přechovává svazek nebo jeho část nebo jejich kopie či opisy, je povinna vydat jejich úředně ověřenou kopii ministerstvu do tří měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona.~~

~~(3) Ministerstvo uloží právníké osobě, která nesplní povinnost podle odstavce 2, pokutu do 100 000 Kč. Při stanovení výše pokuty se přihlídně k závažnosti, významu, době trvání a následkům porušení povinnosti. Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy ministerstvo zjistilo porušení povinnosti podle odstavce 2, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.~~

~~(4) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci. Pokuta je příjmem státního rozpočtu. Vybírá ji ministerstvo.~~

~~(5) V ostatním se na postup podle odstavců 2 až 4 vztahují obecné předpisy o správním řízení⁶⁾.~~

~~(6) Fyzická osoba, která přechovává svazek nebo jeho část nebo jejich kopie či opisy, je povinna vydat jejich úředně ověřenou kopii ministerstvu do tří měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona; neučiní-li tak, dopustí se přestupku.~~

~~(7) Přestupek podle odstavce 6 projedná ministerstvo, které za něj může uložit pokutu do 100 000 Kč. Pokuta je příjmem státního rozpočtu. Vybírá ji ministerstvo.~~

~~(8) V ostatním se na postup podle odstavců 6 a 7 vztahují obecné předpisy o přestupcích.⁷⁾~~

~~(9) Náklady právníků a fyzických osob spojené s pořízením kopií podle odstavců 2 a 6 a s jejich ověřením hradí stát.~~

§ 12
Společné ustanovení

Na postup podle tohoto zákona se nevztahuje správní řád ⁶⁾, s výjimkou postupu podle § 11 tohoto zákona.

§ 13
Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. prosince 1996.

Seznam poznámek pod čarou :

^{1a)} **Zákon č. /2006 Sb., o Ústavu paměti národa a o změně některých zákonů.**

¹⁾ § 9 zákona č. 40/1974 Sb. , o Sboru národní bezpečnosti.

²⁾ Zákon č. 87/1991 Sb. , o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁾ Zákon č. 87/1991 Sb. , o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Položka 3 Sazebníku správních poplatků, který je přílohou zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ § 8 zákona č. 133/2000 Sb. , o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel).

⁶⁾ Zákon č. 71/1967 Sb. , o správním řízení (správní řád).

⁷⁾ ~~Zákon ČNR č. 200/1990 Sb. , o přestupech, ve znění pozdějších předpisů.~~

II. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

§ 43

Postavení správních úřadů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby mají

- a) ministerstvo,
- b) Národní archiv a státní oblastní archivy,
- c) příslušná ministerstva a další ústřední správní úřady, Česká národní banka a zpravodajské služby České republiky, ²⁰⁾ pokud si zřídily specializovaný nebo bezpečnostní archiv; obdobné postavení mají **Ústav paměti národa**, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu a Kancelář prezidenta republiky.

§ 49

(1) Státní oblastní archiv

- a) kontroluje výkon spisové služby u organizačních složek státu s působností na území kraje, okresu nebo obcí, u jejich správních archivů a jimi zřízených státních příspěvkových organizací, s výjimkou těch, které si zřídily specializované archivy,
- b) kontroluje výkon spisové služby u orgánů územních samosprávných celků, organizačních složek, příspěvkových organizací a jiných právnických osob založených nebo zřízených územními samosprávnými celky, s výjimkou orgánů hlavního města Prahy, města Brna, města Ostravy, města Plzně a města Ústí nad Labem a organizačních složek, příspěvkových organizací a právnických osob jimi založených nebo zřízených,
- c) kontroluje výkon spisové služby u státních podniků, vysokých škol, škol a právnických osob zřízených zákonem, s výjimkou těch, u kterých tuto působnost vykonává Národní archiv, a těch, které si zřídily specializované archivy,
- d) provádí výběr archiválií ve skartačním řízení a mimo skartační řízení u všech původců uvedených v písmenech a) až c) a u původců uvedených v písmenu e), pokud vykonávají spisovou službu,
- e) provádí výběr archiválií mimo skartační řízení u zřizovatelů soukromých archivů, u podnikatelů zapsaných v obchodním rejstříku, jakož i u politických stran, politických hnutí, občanských sdružení, odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, profesních komor, církví a náboženských společností, nadací a nadačních fondů a obecně prospěšných společností, s výjimkou jejich vrcholných orgánů, a u škol a vysokých škol a u vybraných fyzických osob,

- f) provádí výběr archiválií mimo skartační řízení u dokumentů nabídnutých České republice darem nebo ke koupi a u dokumentů nalezených nebo u dokumentů vlastníků, kteří o to požádají,
- g) zprošťuje povinnosti zachovávat mlčenlivost u zaměstnanců (§ 14 odst. 1) nebo zřizovatelů archivů (§ 14 odst. 2), s výjimkou zaměstnanců specializovaných nebo bezpečnostních archivů zřizovaných ministerstvy, dalšími ústředními správními úřady, Kanceláří Poslanecké sněmovny, Kanceláří Senátu, Kanceláří prezidenta republiky, **Ústavem paměti národa**, Českou národní bankou nebo zpravodajskými službami České republiky,
- h) rozhoduje o námitkách proti protokolu (§ 10 odst. 3 a § 12 odst. 4) podaných původcem nebo vlastníkem dokumentu, u kterého provádí výběr archiválií ve skartačním řízení nebo mimo skartační řízení, a o námitkách původce nebo vlastníka dokumentu proti protokolu Archivu města Brna, Archivu města Ostravy, Archivu města Plzně a Archivu města Ústí nad Labem,
- i) rozhoduje o uložení ohrožených archiválií,
- j) rozhoduje o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií nebo pořizování výpisů, opisů nebo kopií archiválií u něj uložených,
- k) rozhoduje o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií nebo pořizování výpisů, opisů nebo kopií archiválií uložených ve specializovaných archivech, s výjimkou specializovaných archivů a bezpečnostních archivů zřízených ministerstvy, dalšími ústředními správními úřady, Kanceláří Poslanecké sněmovny, Kanceláří Senátu, Kanceláří prezidenta republiky, **Ústavem paměti národa**, Českou národní bankou a zpravodajskými službami České republiky,
- l) rozhoduje o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií nebo pořizování výpisů, opisů nebo kopií archiválií v archivech územních samosprávných celků, s výjimkou Archivu hlavního města Prahy, a v soukromých archivech,
- m) ukládá sankce podle tohoto zákona za správní delikty fyzickým a právnickým osobám, u nichž tuto působnost nevykonává Národní archiv,
- n) umožňuje za podmínek stanovených v tomto zákoně nahlížet do uložených archiválií,
- o) vede příslušnou evidenci archiválií podle tohoto zákona,
- p) provádí kontrolu archivních kulturních památek, které vede ve své evidenci a které nejsou uloženy v archivech,
- q) plní na úseku archivnictví úkoly vyplývající z mezinárodních smluv,
- r) vyjadřuje se k žádosti o koncesi podle zvláštního právního předpisu, 22)
- s) vykonává další pravomoci stanovené tímto nebo jiným zákonem.

(2) Státní oblastní archiv v oblasti archivní péče

- a) pečuje o archiválie převzaté od původců uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) a e); o archiválie právnických osob zapsaných v obchodním rejstříku pečuje tehdy, jestliže tito původci zanikli bez právního nástupce,
- b) přijímá za Českou republiku nabídky ke koupi, k darování a úschově archiválií a uzavírá za Českou republiku příslušné smlouvy,
- c) poskytuje vlastníkům archiválií bezplatné odborné informační a poradenské služby,
- d) plní úkoly oblastního a okresního vědeckovýzkumného pracoviště na úseku archivnictví, pomocných věd historických a regionální historie, přičemž spolupracuje s ostatními archivy a rozvíjí styky s vědeckými, kulturními, školskými a dalšími institucemi za účelem výměny zkušeností v odborných otázkách, ve vědeckém bádání a kulturně výchovném, hospodářském a vlastivědném využívání archiválií,
- e) vyhledává v uložených archiváliích dokumenty pro potřeby správních úřadů a ostatních organizačních složek státu, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, pořizuje z nich výpisy, opisy a kopie,
- f) zřizuje specializované knihovny pro obor archivnictví, spisové služby a regionální historie,
- g) vykonává vydavatelskou a publikační činnost v oboru archivnictví a spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie,
- h) provádí prověrku fyzického stavu archivních kulturních památek a národních kulturních památek, pokud jsou u něj uloženy,
- i) provádí inventuru archiválií vyhlášenou ministerstvem,

- j) provádí konzervaci a restaurování archiválií,
- k) plní další odborné archivní úkoly uložené tímto zákonem.

Další správní úřady na úseku archivnictví a výkonu spisové služby

§ 50

Příslušná ministerstva, další ústřední správní úřady, Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Kancelář prezidenta republiky, **Ústav paměti národa**, Česká národní banka a zpravodajské služby České republiky, které si zřídily specializované nebo bezpečnostní archivy,

- a) jejich prostřednictvím dohlížejí na výkon spisové služby u útvarů v jejich řídicí působnosti, u jimi zřízených organizačních složek a státních příspěvkových organizací a dohlížejí na činnost svých správních archivů,
- b) rozhodují o námitkách původce nebo vlastníka dokumentu proti protokolu (§ 10 odst. 3 a § 12 odst. 4) specializovaného nebo bezpečnostního archivu, u kterých vykonávají funkci zřizovatele,
- c) rozhodují o podání badatele, kterému nebylo umožněno nahlížení do archiválií nebo pořizování výpisů, opisů nebo kopií archiválií uložených ve specializovaných nebo bezpečnostních archivech, u kterých vykonávají funkci zřizovatele,
- d) zprošťují povinnosti zachovávat mlčenlivost podle § 14 odst. 1 u zaměstnanců zařazených ve specializovaných nebo bezpečnostních archivech, u kterých vykonávají funkci zřizovatele
- e) plní další úkoly na úseku výkonu spisové služby uložené tímto zákonem.

§ 71

(1) Kontrolu dodržování povinností na úseku archivnictví a výkonu spisové služby vykonávají podle zvláštního právního předpisu, 27) nestanoví-li tento zákon jinak,

- a) ministerstvo u
 1. Národního archivu,
 2. státních oblastních archivů,
 3. specializovaných a bezpečnostních archivů zřízených ministerstvy, dalšími ústředními správními úřady, Kanceláří Poslanecké sněmovny, Kanceláří Senátu, Kanceláří prezidenta republiky, **Ústavem paměti národa**, Českou národní bankou nebo zpravodajskými službami České republiky,
- b) Národní archiv u
 1. správních archivů ministerstev a dalších ústředních správních úřadů,
 2. právnických osob zřízených zákonem, specializovaných archivů ostatních organizačních složek státu s celostátní působností, jakož i jimi zřízených státních příspěvkových organizací, s výjimkou těch archivů, kde kontrolu provádí ministerstvo,
 3. právnických osob zřízených zákonem,
 4. Archivu hlavního města Prahy,
- c) státní oblastní archivy podle své územní působnosti u
 1. správních úřadů a jiných organizačních složek státu s působností na území kraje, okresu nebo obcí a u jimi zřízených státních příspěvkových organizací,
 2. specializovaných archivů státních podniků a státních příspěvkových organizací, s výjimkou těch archivů, kde provádí kontrolu Národní archiv,
 3. archivů územních samosprávných celků, s výjimkou Archivu hlavního města Prahy,
 4. orgánů územních samosprávných celků a jimi zřízených organizačních složek, příspěvkových organizací a jiných právnických osob,
 5. soukromých archivů a u zřizovatelů těchto archivů.

(2) V případě zániku zřizovatele archivu bez právního nástupce rozhodne ministerstvo o uložení archiválií do Národního archivu nebo do příslušného státního oblastního archivu.

(3) Ministerstvo kontroluje bezpečnostní archivy pouze na základě výročních zpráv o činnosti.

III. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

§ 124

Příplatek za vedení

(1) Vedoucímu zaměstnanci přísluší příplatek za vedení, a to podle stupně řízení a náročnosti řídicí práce.

(2) Příplatek za vedení přísluší také

- a) zástupci vedoucího zaměstnance, který trvale zastupuje vedoucího zaměstnance v plném rozsahu jeho řídicí činnosti, je-li toto zastupování u zaměstnavatele upraveno zvláštním právním předpisem nebo organizačním předpisem, a to v rámci rozpětí příplatku za vedení stanoveného pro nejbližší nižší stupeň řízení, než přísluší zastupovanému vedoucímu zaměstnanci,
- b) zaměstnanci, který zastupuje vedoucího zaměstnance na vyšším stupni řízení v plném rozsahu jeho řídicí činnosti po dobu delší než 4 týdny a zastupování není součástí jeho povinností vyplývajících z pracovní smlouvy, a to od prvního dne zastupování. Příplatek přísluší za stejných podmínek stanovených pro zastupovaného vedoucího zaměstnance.

(3) Výše příplatku za vedení činí:

Stupeň řízení	Výše příplatku za vedení v % z platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě, do které je vedoucí zaměstnanec zařazen
1. stupeň řízení:	
Vedoucí zaměstnanec, který řídí práci podřízených zaměstnanců	5 až 30
2. stupeň řízení:	
Vedoucí zaměstnanec, který řídí vedoucí zaměstnance na 1. stupni řízení nebo vedoucí zaměstnanec-statutární orgán, který řídí práci podřízených zaměstnanců	15 až 40
3. stupeň řízení:	
Vedoucí zaměstnanec, který řídí vedoucí zaměstnance na 2. stupni řízení, vedoucí zaměstnanec-statutární orgán, který řídí vedoucí zaměstnance na 1. stupni řízení, nebo vedoucí zaměstnanec-vedoucí organizační složky, který řídí vedoucí zaměstnance na 1. stupni řízení	20 až 50
4. stupeň řízení:	
Vedoucí zaměstnanec-statutární orgán, který řídí vedoucí zaměstnance na 2. stupni řízení, vedoucí zaměstnanec-vedoucí organizační složky, který řídí vedoucí zaměstnance na 2. stupni řízení, náměstek ministra, vedoucí Kanceláře prezidenta republiky, vedoucí Kanceláře Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, vedoucí Kanceláře Senátu Parlamentu České republiky, vedoucí Kanceláře Veřejného ochránce práv a vedoucí Úřadu pro ochranu osobních údajů a ředitel Ústavu paměti národa	30 až 60

(4) Zaměstnanci, který není vedoucím zaměstnancem, avšak je podle organizačního předpisu oprávněn organizovat, řídit a kontrolovat práci jiných zaměstnanců a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny, přísluší podle náročnosti řídicí práce příplatek za vedení v rámci rozpětí 5 až 15 % platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě, do které je zaměstnanec zařazen.

§ 303

(1) Zaměstnanci

- a) ve správních úřadech,
 - b) zaměstnanci v
 - 1. Policii České republiky,
 - 2. ozbrojených silách České republiky⁸³),
 - 3. Bezpečnostní informační službě,
 - 4. Úřadu pro zahraniční styky a informace,
 - 5. Vězeňské službě České republiky,
 - 6. Probační a mediační službě,
 - 7. Kanceláři prezidenta republiky,
 - 8. Kanceláři Poslanecké sněmovny,
 - 9. Kanceláři Senátu,
 - 10. Kanceláři Veřejného ochránce práv,
 - 11. Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových,
 - 12. České správě sociálního zabezpečení a v okresních správách sociálního zabezpečení,
 - 13. Nejvyšším kontrolním úřadu,
 - 14. Úřadu pro ochranu osobních údajů,
 - 15. Ústavu paměti národa,**
 - ~~15.~~ **16.** chráněných krajinných oblastech a národních parcích,
 - c) zaměstnanci u soudů a státních zastupitelství,
 - d) zaměstnanci
 - 1. České národní banky,
 - 2. státních fondů,
 - e) zaměstnanci územních samosprávných celků zařazení
 - 1. do obecního úřadu,
 - 2. městského úřadu,
 - 3. magistrátu statutárního města nebo magistrátu územně členěného statutárního města, úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části územně členěného statutárního města,
 - 4. krajského úřadu,
 - 5. Magistrátu hlavního města Prahy a úřadu městské části hlavního města Prahy, s výjimkou úředníků územních samosprávných celků podle zvláštního právního předpisu⁸⁴),
 - f) zaměstnanci územních samosprávných celků zařazení v obecní policii,
 - g) zaměstnanci škol zřizovaných Ministerstvem vnitra⁸⁵) a zaměstnanci Policejní akademie České republiky⁸⁶),
- mají zvýšené povinnosti uvedené v odstavci 2.

(2) Zaměstnanci uvedení v odstavci 1 jsou dále povinni

- a) jednat a rozhodovat nestranně a zdržet se při výkonu práce všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost rozhodování,
- b) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu zaměstnání a které v zájmu zaměstnavatele nelze sdělovat jiným osobám; to neplatí, pokud byli této povinnosti zproštěni statutárním orgánem nebo jím pověřeným vedoucím zaměstnancem, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak,
- c) v souvislosti s výkonem zaměstnání nepřijímat dary nebo jiné výhody, s výjimkou darů nebo výhod poskytovaných zaměstnavatelem, u něhož jsou zaměstnání, nebo na základě právních předpisů,
- d) zdržet se jednání, které by mohlo vést ke střetu veřejného zájmu se zájmy osobními, zejména nezneužívat informaci nabytých v souvislosti s výkonem zaměstnání ve prospěch vlastní nebo někoho jiného.

(3) Zaměstnanci uvedení v odstavci 1 nesmějí být členy řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost; to neplatí, pokud do takového orgánu byli vysláni zaměstnavatelem, u něhož jsou zaměstnání, a v souvislosti s tímto členstvím nepobírají odměnu od příslušné právnické osoby provozující podnikatelskou činnost.

(4) Zaměstnanci uvedení v odstavci 1 mohou podnikat⁸⁷⁾ jen s předchozím písemným souhlasem zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání.

(5) Omezení stanovené v odstavci 4 se nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou a na správu vlastního majetku.

(6) Ustanovení odstavců 1 až 5 se použijí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak⁸⁸⁾.

IV. Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů

§ 1

Tento zákon upravuje plat a některé další náležitosti spojené s výkonem funkce

- a) poslance a senátora Parlamentu (dále jen "poslanec"),
- b) člena vlády,
- c) prezidenta republiky,
- d) soudce Ústavního soudu,
- e) člena, viceprezidenta a prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu,
- f) člena, místopředsedy a předsedy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **člena, místopředsedy a předsedy Rady Ústavu paměti národa** (dále jen "představitel"), a člena a předsedy Rady Českého telekomunikačního úřadu,
- g) soudce okresního, krajského a vrchního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu (dále jen "soudce"),
- h) poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky (dále jen "poslanec Evropského parlamentu").

HLAVA SEDMÁ NÁLEŽITOSTI ČLENA RADY A PŘEDSEDY RADY ČESKÉHO TELEKOMUNIKAČNÍHO ÚŘADU

Plat

§ 27a

Členům Rady Českého telekomunikačního úřadu náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 1,52.

§ 27b

Předsedovi Rady Českého telekomunikačního úřadu náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 2,06.

HLAVA OSMÁ NÁLEŽITOSTI ČLENA, MÍSTOPŘEDSEDY A PŘEDSEDY RADY ÚSTAVU PAMĚTI NÁRODA

Plat

§ 27c

Členu Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0,44.

§ 27d

Místopředsedovi Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0,48.

§ 27e

Předsedovi Rady Ústavu paměti národa náleží plat určený z platové základny platovým koeficientem ve výši 0,51.

V. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

§ 3

Poplatníci pojistného

(1) Pojistné jsou povinni v rozsahu a za podmínek stanovených v odstavcích 2 a 3 platit tito poplatníci:

- a) zaměstnavatelé, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí právnické nebo fyzické osoby, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, organizační složky státu, v nichž jsou zařazeni zaměstnanci v pracovním poměru nebo činní na základě dohody o pracovní činnosti, a služební úřady, v nichž jsou státní zaměstnanci zařazeni k výkonu státní služby 1),
- b) zaměstnanci, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí
 1. zaměstnanci v pracovním poměru; za zaměstnance v pracovním poměru se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik,
 2. zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti,
 3. členové družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,
 4. fyzické osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba, a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a fyzické osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v bodech 5 až 8,
 5. soudci,
 6. poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu a poslanci Evropského parlamentu, zvolení na území České republiky,
 7. členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,
 8. členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členové Rady Ústavu paměti národa**, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
 9. dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
 10. pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu, 1c) nebo kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu, 1d)
 11. osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce,

12. státní zaměstnanci podle služebního zákona, 1b)
13. pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
14. společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
15. členové družstva, kteří vykonávají činnost v orgánech družstva mimo pracovněprávní vztah za odměnu, jejíž výše je předem určena, pokud výkon této činnosti není podle stanov družstva považován za výkon práce pro družstvo

(2) Zaměstnavatelé jsou poplatníky

- a) pojistného na nemocenské pojištění, pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pokud zaměstnávají zaměstnance uvedené v odstavci 3 písm. a), a
- b) pojistného na důchodové pojištění, pokud zaměstnávají zaměstnance uvedené v odstavci 3 písm. b).

(3) Zaměstnanci jsou poplatníky

- a) pojistného na nemocenské pojištění, pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, jde-li o zaměstnance uvedené v odstavci 1 písm. b) bodech 1 až 13, kteří jsou účastni nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění 1e) ; za tohoto zaměstnance se považuje též fyzická osoba, které po skončení zaměstnání zakládajícího účast na nemocenském pojištění nebo v době přerušení nemocenského pojištění 1f) byly zúčtovány příjmy z tohoto zaměstnání, které jsou započitatelné do vyměřovacího základu, nebo
- b) pojistného na důchodové pojištění, jde-li o zaměstnance uvedené v odstavci 1 písm. b) bodech 14 a 15, kteří jsou účastni důchodového pojištění 1g) ; za tohoto zaměstnance se považuje též osoba, které po skončení zaměstnání zakládajícího účast na důchodovém pojištění byly zúčtovány příjmy z tohoto zaměstnání, které jsou započitatelné do vyměřovacího základu.

(4) Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění, 2) a za podmínek stanovených tímto zákonem též zálohy na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti; osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na nemocenské pojištění, pokud jsou účastny nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění Kdo se považuje za osobu samostatně výdělečně činnou a kdy se samostatná výdělečná činnost považuje za hlavní samostatnou výdělečnou činnost a za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, stanoví zákon o důchodovém pojištění . 52)

(5) Osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění 53) jsou za dobu dobrovolné účasti na důchodovém pojištění povinny platit pojistné na důchodové pojištění.

(6) Zahraniční zaměstnanci jsou za dobu dobrovolné účasti na nemocenském pojištění povinni platit pojistné na nemocenské pojištění. Zahraničním zaměstnancem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnanec zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, je-li činný v České republice ve prospěch tohoto zaměstnavatele.

VI. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

§ 5

Pojištěnec je plátcem pojistného, pokud

- a) je zaměstnancem v pracovním poměru účastným nemocenského pojištění. Pro účely zdravotního pojištění se za zaměstnance v pracovním poměru (dále jen "zaměstnanec") dále považují:
 1. osoby činné v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik;
 2. osoby ve služebním poměru, s výjimkou státních zaměstnanců podle služebního zákona; 1)
 3. členové družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni;

4. osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v bodech 6 až 9;
 5. zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti;
 6. soudci;
 7. členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva;
 8. poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu a poslanci Evropského parlamentu, zvolení na území České republiky;
 9. členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členové Rady Ústavu paměti národa**, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv, zástupce Veřejného ochránce práv;
 10. dobrovolní pracovníci pečovatelské služby;
 11. pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu, 1c) nebo kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu, 1d)
 12. osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce;
 13. pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
 14. společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni;
 15. členové družstva v družstvech, kteří vykonávají činnost v orgánech družstva mimo pracovněprávní vztah za odměnu, jejíž výše je předem určena, pokud výkon této činnosti není podle stanov družstva považován za výkon práce pro družstvo,
- pokud jsou účastní nemocenského pojištění podle předpisů o nemocenském pojištění, jde-li o osoby uvedené v bodech 1 až 13, nebo pokud jsou účastny důchodového pojištění podle předpisů o důchodovém pojištění, jde-li o osoby uvedené v bodech 14 a 15;
- b) je osobou samostatně výdělečně činnou. Za osoby samostatně výdělečně činné se pro účely zdravotního pojištění považují:
1. osoby podnikající v zemědělství; 1b)
 2. osoby provozující živnost; 2)
 3. osoby provozující podnikání podle zvláštních předpisů; 3)
 4. osoby vykonávající uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost na základě autorskoprávních vztahů, 4) s výjimkou činnosti, z níž jsou příjmy podle zvláštního právního předpisu samostatným základem daně z příjmů fyzických osob pro zdanění zvláštní sazbou daně 4a) ;
 5. společníci veřejných obchodních společností a komplementáři komanditních společností; 5)
 6. osoby vykonávající nezávislé povolání, které není živností ani podnikáním podle zvláštních předpisů; 6)
 7. osoby vykonávající činnost mandátáře na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku, 6a) pokud tato činnost je konána mimo vztah zakládající účast na nemocenském pojištění (nemocenské péči) a mandátní smlouva nebyla uzavřena v rámci jiné samostatné výdělečné činnosti,
 8. spolupracující osoby osob samostatně výdělečně činných, pokud podle zákona o daních z příjmů lze na ně rozdělovat příjmy dosažené výkonem spolupráce a výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení,
- c) má na území České republiky trvalý pobyt, avšak není uveden pod předchozími písmeny a není za něj plátcem pojistného stát, pokud uvedené skutečnosti trvají po celý kalendářní měsíc.

VII. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

§ 5

- (1) Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni
- a) zaměstnanci v pracovním poměru,
 - b) příslušníci Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Celní správy České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky 5) , vojáci z povolání 5a) a státní zaměstnanci podle služebního zákona 5b) ,
 - c) členové družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,
 - d) osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v písmenech g) až i),
 - e) osoby samostatně výdělečně činné,
 - f) zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti,
 - g) soudci,
 - h) členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,
 - ch) poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu a poslanci Evropského parlamentu, zvolení na území České republiky,
 - i) prezident republiky, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členové Rady Ústavu paměti národa**, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
 - j) dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
 - k) pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu, 5a) nebo kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu, 5b)
 - l) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce,
 - m) osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole (dále jen "střední škola") nebo vysoké škole v České republice, a to po dobu prvních šesti let tohoto studia po dosažení věku 18 let,
 - n) osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, 28) a v rozsahu nejvýše tří let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod a nezapočítává se do ní doba účasti na pojištění podle § 6 odst. 1 písm. a) a odst. 2 a doba výkonu výdělečné činnosti, která podle zvláštního právního předpisu nebrání (není překážkou) zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání 28a) , a to i když tato činnost zakládá účast na pojištění,
 - o) osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
 - p) osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě, 5)
 - q) osoby konající civilní službu,

- r) osoby pečující o dítě ve věku do čtyř let,
- s) osoby pečující osobně o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost) 5c) , pokud spolu žijí v domácnosti 5d) ; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu,
- t) poživatelé plného invalidního důchodu z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32; za poživatele plného invalidního důchodu se pro účely účasti na pojištění považují též osoby, které nepobírají plný invalidní důchod, avšak splňují podmínky nároku na tento důchod a pobírají výsluhový příspěvek podle zvláštních zákonů, 6)
- u) osoby pobírající dávky nemocenského pojištění nahrazující ušlý příjem po skončení výdělečné činnosti, která zakládala nemocenské pojištění, z něhož jsou tyto dávky vypláceny,
- v) pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
- w) společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
- x) členové družstva, kteří vykonávají činnost v orgánech družstva mimo pracovněprávní vztah za odměnu, jejíž výše je předem určena, pokud výkon této činnosti není podle stanov družstva považován za výkon práce pro družstvo.

(2) Za zaměstnance v pracovním poměru [odstavec 1 písm. a)] se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik.

(3) Osobou uvedenou v odstavci 1 písm. r) se rozumí rodič dítěte, osoba, jíž bylo dítě svěřeno do pěstounské péče rozhodnutím soudu nebo jíž bylo dítě svěřeno do péče rozhodnutím příslušného orgánu, a manžel (manželka) rodiče dítěte, bylo-li dítě svěřeno druhému manželu do výchovy rozhodnutím soudu nebo zemřel-li druhý rodič, anebo není-li znám; rodičem se zde rozumí též osvojitel dítěte. Muž se považuje za osobu uvedenou v odstavci 1 písm. r), jen pokud podal přihlášku k účasti na pojištění nejpozději do dvou let od skončení péče o dítě; nepodal-li v této lhůtě tuto přihlášku, nelze ho považovat za osobu uvedenou v odstavci 1 písm. r). Ustanovení věty druhé platí obdobně též pro osobu, která pečuje o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě těžce zdravotně postižená vyžadující mimořádnou péči.

(4) Účast na pojištění osoby uvedené v odstavci 1 písm. s) vzniká, jen pokud podala přihlášku k účasti na pojištění nejpozději do dvou let od skončení péče o bezmocnou osobu; ustanovení odstavce 3 části věty druhé za středníkem platí zde přiměřeně.

(5) Ustanovení odstavců 1 a 2 se nevztahují na osoby, které jsou zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele a jsou činní v České republice ve prospěch tohoto zaměstnavatele; zahraničním zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnavatel, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

VIII. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů

§ 5

Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni:

- a) zaměstnanci, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumí
 1. zaměstnanci v pracovním poměru,
 2. příslušníci Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace³⁾ a vojáci z povolání⁴⁾ (dále jen „příslušníci“),
 3. státní zaměstnanci podle služebního zákona¹⁾,
 4. členové družstva v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci, za kterou jsou jím odměňováni,
 5. zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti,
 6. pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
 7. soudci,

8. členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,
 9. poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu České republiky a poslanci Evropského parlamentu, zvolení na území České republiky,
 10. členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členové Rady Ústavu paměti národa**, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitři, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
 11. fyzické osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem¹²⁾, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba, a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a fyzické osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v bodech 7 až 10,
 12. dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
 13. pěstouni, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu¹³⁾, nebo kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu¹⁴⁾,
 14. odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce,
 15. osoby činné v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny podmínky stanovené pracovní právními předpisy pro jeho vznik,
- b) osoby samostatně výdělečně činné.

§ 92

(1) Úkoly zaměstnavatelů v pojištění plní v rozsahu dále stanoveném

- a) zaměstnavatelé, kteří jsou povinni se přihlásit do registru zaměstnavatelů (§ 93 a 123),
- b) služební útvary,
- c) vězňové, jde-li o odsouzené osoby.

(2) Úkoly zaměstnavatelů uvedených v odstavci 1 písm. a) plní u

- a) zaměstnanců v pracovním poměru zaměstnavatel, k němuž jsou v pracovním poměru,
- b) státních zaměstnanců podle služebního zákona služební úřad, v němž je státní zaměstnanec zařazen k výkonu státní služby,
- c) členů družstev v družstvech, kde podmínkou členství je jejich pracovní vztah k družstvu, toto družstvo,
- d) zaměstnanců činných na základě dohody o pracovní činnosti zaměstnavatel, který uzavřel se zaměstnancem tuto dohodu,
- e) pracovníků v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů zaměstnavatel, který uzavřel s pracovníkem tento vztah,
- f) soudců soud, k němuž je soudce přidělen k výkonu funkce,
- g) členů zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako uvolnění členové zastupitelstva, útvar, který vyřizuje pracovní záležitosti zaměstnanců těchto územních samosprávných celků,
- h) poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a poslanců Evropského parlamentu, zvolených na území České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny a u senátorů Senátu Parlamentu České republiky Kancelář Senátu,
- i) členů vlády orgán, který členům vlády vyplácí plat,
- j) prezidenta, viceprezidenta a členů Nejvyššího kontrolního úřadu Nejvyšší kontrolní úřad,

- k) členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání Úřad Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členů Rady Ústavu paměti národa Ústav paměti národy** a u členů Rady Českého telekomunikačního úřadu Český telekomunikační úřad,
- l) finančního arbitra a zástupce finančního arbitra Česká národní banka,
- m) Veřejného ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv Kancelář Veřejného ochránce práv,
- n) osob uvedených v § 5 písm. a) bodě 11 správní úřad nebo právnická osoba uvedená v tomto ustanovení anebo ten, kdo má u osob vykonávajících veřejnou funkci postavení zaměstnavatele,
- o) dobrovolných pracovníků pečovatelské služby právnická osoba, která těmto pracovníkům vyplácí odměnu za výkon pečovatelské služby,
- p) pěstounů, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu¹³⁾, zřizovatel tohoto zařízení, a u pěstounů, kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu¹⁴⁾, orgán, který vyplácí tuto odměnu,
- q) osob uvedených v § 5 písm. a) bodě 15 ten, pro něhož jsou tyto osoby činné,
- r) smluvních zaměstnanců smluvní zaměstnavatel.

IX. Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

§ 36

Příslušnost zaměstnavatelů k plnění úkolů při provádění důchodového pojištění

Úkoly v důchodovém pojištění plní u

- a) zaměstnanců v pracovním poměru zaměstnavatel, k němuž je zaměstnanec v pracovním poměru,
- b) osob ve služebním poměru příslušné útvary, v nichž tyto osoby konají službu,
- c) členů družstev družstvo, jehož jsou členy,
- d) společníků a jednatelů společnosti s ručením omezeným a komanditistů komanditní společnosti, kteří mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni, tato společnost,
- e) osob samostatně výdělečně činných příslušná okresní správa sociálního zabezpečení,
- f) zaměstnanců činných na základě dohody o pracovní činnosti organizace, která uzavřela se zaměstnancem tuto dohodu,
- g) soudců soud, k němuž je soudce přidělen k výkonu funkce,
- h) členů zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolnění nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako uvolnění členové zastupitelstva, útvar, který vyřizuje pracovní záležitosti zaměstnanců těchto územních samosprávných celků,
- ch) poslanců Poslanecké sněmovny a senátorů Senátu Parlamentu příslušná kancelář zákonodárního sboru a u poslanců Evropského parlamentu, zvolených na území České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny,
- i) prezidenta republiky Kancelář prezidenta republiky,
- j) členů vlády orgán, který členům vlády vyplácí plat,
- k) prezidenta, viceprezidenta a členů Nejvyššího kontrolního úřadu Nejvyšší kontrolní úřad,
- l) dobrovolných pracovníků pečovatelské služby právnická osoba, která vyplácí odměnu za výkon pečovatelské služby,
- m) pěstounů, kteří vykonávají pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu, 71a) zřizovatel tohoto zařízení, a u pěstounů, kterým je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu, 71b) orgán, který vyplácí odměnu,
- n) osob ve výkonu trestu odnětí svobody zařazených do práce věznice,

- o) osob, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice, tato škola,
- p) osob vedených v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání úřad práce,
- q) osob, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, a osob, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce [§ 5 odst.1 písm. d) zákona o důchodovém pojištění], tento správní úřad nebo tato právnická osoba anebo ten, kdo má u osob vykonávajících veřejnou funkci postavení zaměstnavatele,
- r) osob konajících civilní službu příslušný orgán, který vydal povolávací příkaz k nastoupení civilní služby,
- s) osob pobírajících dávky nemocenského pojištění nahrazující ušlý příjem po skončení výdělečné činnosti, která zakládala nemocenské pojištění, z něhož jsou tyto dávky vypláceny, útvary nebo okresní správa sociálního zabezpečení, které tyto dávky vyplácejí,
- t) osob dobrovolně účastných důchodového pojištění 53) příslušná okresní správa sociálního zabezpečení,
- u) Veřejného ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv Kancelář Veřejného ochránce práv,
- v) státních zaměstnanců podle služebního zákona služební úřad, v němž je státní zaměstnanec zařazen k výkonu státní služby, 3a)
- w) pracovníků v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů organizace, k níž jsou v tomto pracovním vztahu,
- x) osob ve vojenské činné službě, s výjimkou vojáků z povolání, Ministerstvo obrany,
- y) členů Rady pro rozhlasové a televizní vysílání Úřad Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- z) finančního arbitra a zástupce finančního arbitra Česká národní banka,
- za) členů Rady Českého telekomunikačního úřadu Český telekomunikační úřad,
- zb) členů Rady Ústavu paměti národa Ústav paměti národa.**

§ 38

Evidenční listy

(1) Zaměstnavatelé a orgány plnící úkoly v důchodovém pojištění podle § 36 písm. a) až d), f) až n), q), s), u) až w), ~~y) až z)~~ **y) až zb)** jsou povinni vést pro každého občana uvedeného v těchto ustanoveních, který je účasten důchodového pojištění, evidenční list. Evidenční list se nevede, jde-li o pracujícího poživitele starobního důchodu, pokud tento poživitel nebyl nebo není účasten důchodového pojištění v cizině. Evidenční list nevede okresní správa sociálního zabezpečení, plní-li úkoly zaměstnavatele podle § 36 písm. s).

(2) Evidenční list se vede pro každého občana za jednotlivý kalendářní rok. Pro každý kalendářní rok se vede vždy nový evidenční list, a to i když trvala účast na důchodovém pojištění u téhož zaměstnavatele v předchozím kalendářním roce.

(3) Evidenční list se vede od 1. ledna kalendářního roku nebo ode dne vzniku účasti občana na důchodovém pojištění, vznikla-li tato účast po 1. lednu, a ukončuje se dnem 31. prosince kalendářního roku nebo dnem skončení této účasti, skončila-li tato účast před 31. prosincem.

(4) Do evidenčního listu se zapisují za každý kalendářní rok po účetní závěrce (závěrce mzdových listů), nejpozději však do 30. dubna následujícího kalendářního roku, a v případě skončení účasti na důchodovém pojištění před 31. prosincem do 1 měsíce po konečném vyúčtování příjmů

- a) identifikační údaje zaměstnavatele,
- b) jméno, poslední příjmení, rodné příjmení, datum a místo narození, místo trvalého pobytu a rodné číslo občana,
- c) druh výdělečné činnosti,
- d) doba účasti na důchodovém pojištění,
- e) doba důchodového pojištění,
- f) vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- g) doby, které se při stanovení osobního vyměřovacího základu podle § 16 odst. 4 písm. d) zákona o důchodovém pojištění 2) vylučují, a doby dočasné pracovní neschopnosti a nařízené karantény, za

kteře byla podle zvláštňích právních předpisů 56a) poskytnuta náhrada mzdy (snížený plat nebo snížená odměna) za dobu prvňích 14 kalendářňích dnů dočasné pracovňí neschopnosti nebo karantény,

h) doby, které se ode dne dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobňí důchod nepovažují za výkon výdělečné činnosti pro účely zvýšení procentňí výměry starobňího důchodu.

(5) Zaměstnavatel je povinen vyhotovit stejnopisy evidenčního listu s údaji podle odstavce 4; jeden stejnopis je povinna předložit občanovi k podpisu a založit do své evidence (§ 35a odst. 4 věta druhá) a druhý stejnopis, který opatří podpisem pověřeného zaměstnance nebo jiného oprávněného zástupce a svým razítkem, je povinna vydat občanovi, a to nejpozději v den, kdy předkládá evidenční list příslušnému orgánu sociálního zabezpečení podle § 39 odst. 2 nebo 3. Nesouhlasí-li občan se zápisem zaměstnavatele v evidenčním listu a zaměstnavatel na základě žádosti občana evidenční list včetně jeho stejnopisu neopraví, může občan požádat okresňí správu sociálního zabezpečení příslušnou podle § 39 odst. 1 do 30 dnů ode dne převzetí stejnopisu evidenčního listu, aby tento spor rozhodla. Příslušná okresňí správa sociálního zabezpečení může zmeškání lhůty uvedené ve větě druhé prominout; proti rozhodnutí o prominutí zmeškání lhůty není odvolání přípustné a toto rozhodnutí je vyloučeno ze soudňího přezkumu. Jde-li o osobu ve služebňím poměru, s výjimkou státních zaměstnanců podle služebňího zákona, platí věty druhá a třetí obdobně s tím, že místo okresňí správy sociálního zabezpečení je příslušňý orgán sociálního zabezpečení uvedený v § 9 odst. 1.

X. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

§ 25

(1) Uchazečem o zaměstnání může být, pokud tento zákon dále nestanoví jinak, pouze fyzická osoba, která není

- a) v pracovněprávní vztahu nebo ve služebňím poměru, s výjimkami uvedenými v odstavcích 3 a 5,
- b) osobou samostatně výdělečně činnou; za osobu samostatně výdělečně činnou se považuje fyzická osoba, která se pro účely důchodového pojištění podle zvláštňího právního předpisu²⁷⁾ považuje za osobu samostatně výdělečně činnou,
- c) společníkem nebo jednatelem společnosti s ručením omezeným nebo komanditistou komanditní společnosti nebo společníkem veřejné obchodňí společnosti vykonávajícím mimo pracovněprávní vztah k této společnosti pro společnost práci, za kterou je touto společností odměňován a jeho měsíční nebo průměrná měsíční odměna spolu s případným výdělkem (odměnou) podle odstavce 3 přesáhne polovinu minimální mzdy,
- d) členem představenstva akciové společnosti vykonávajícím mimo pracovněprávní vztah k této společnosti pro společnost práci, za kterou je touto společností odměňován a jeho měsíční nebo průměrná měsíční odměna spolu s případným výdělkem (odměnou) podle odstavce 3 přesáhne polovinu minimální mzdy,
- e) členem dozorčí rady obchodňí společnosti vykonávajícím mimo pracovněprávní vztah k této společnosti pro společnost práci, za kterou je touto společností odměňován a jeho měsíční nebo průměrná měsíční odměna spolu s případným výdělkem (odměnou) podle odstavce 3 přesáhne polovinu minimální mzdy,
- f) členem družstva vykonávajícím mimo pracovněprávní vztah k družstvu pro družstvo práci, za kterou je družstvem odměňován a jeho měsíční nebo průměrná měsíční odměna spolu s případným výdělkem (odměnou) podle odstavce 3 přesáhne polovinu minimální mzdy,
- g) soudcem,
- h) poslancem nebo senátorem Parlamentu,
- i) členem zastupitelstva územňího samosprávného celku, jestliže jsou mu vypláceny odměny jako členům zastupitelstev územňích samosprávných celků, kteří tyto funkce vykonávají jako uvolnění členové,
- j) prezidentem republiky,
- k) členem vlády,
- l) prezidentem, viceprezidentem nebo členem Nejvyššího kontrolňího úřadu,

- m) Veřejným ochráncem práv nebo zástupcem Veřejného ochrance práv,
- n) ředitelem Bezpečnostní informační služby,
- o) členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, **členem Rady Ústavu paměti národa nebo členem Rady Českého telekomunikačního úřadu,**
- p) nuceným správcem nebo správcem podle zvláštního právního předpisu²⁸⁾ nebo likvidátorem podle zvláštního právního předpisu,²⁹⁾ a to v době, kdy tuto činnost vykonává,
- q) pěstounem, který vykonává pěstounskou péči v zařízeních pro výkon pěstounské péče podle zvláštního právního předpisu³⁰⁾ , nebo kterému je za výkon pěstounské péče vyplácena odměna náležející pěstounovi ve zvláštních případech podle zvláštního právního předpisu^{30a)} ,
- r) výdělečně činná v cizině, nebo
- s) fyzickou osobou soustavně se připravující na budoucí povolání.

(2) Uchazečem o zaměstnání se nemůže stát fyzická osoba v době, po kterou

- a) je uznána dočasně neschopnou práce,
- b) vykonává vojenskou základní nebo náhradní službu,³¹⁾
- c) vykonává civilní službu,³²⁾
- d) vykonává trest odnětí svobody nebo je ve vazbě,
- e) pobírá peněžitou pomoc v mateřství v době před porodem a 6 týdnů po porodu, nebo
- f) je plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

(3) Zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání nebrání

- a) výkon činnosti na základě pracovního nebo služebního poměru, pokud je činnost vykonávána v rozsahu kratším než polovina stanovené týdenní pracovní doby²²⁾ a měsíční výdělek nepřesáhne polovinu minimální mzdy, nebo
- b) výkon činnosti na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud za období, na které byly sjednány, měsíční odměna nebo průměrná měsíční odměna nepřesáhne polovinu minimální mzdy.

Uchazeč o zaměstnání je povinen úřadu práce výkon této činnosti, její rozsah a výši odměny ohlásit a doložit. V případě výkonu více činností se pro účely splnění podmínky měsíčního výdělku měsíční výdělky (odměny) sčítají.

(4) Podmínkou pro zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání je, že výkon činností uvedených v odstavci 3 není překážkou pro poskytování součinnosti úřadu práce při zprostředkování vhodného zaměstnání a pro přijetí nabídky vhodného zaměstnání.

(5) Překážkou pro vedení v evidenci není ani takové zaměstnání, které není pro uchazeče o zaměstnání vhodným zaměstnáním (§ 20) a je zprostředkováno úřadem práce nejdéle na dobu 3 měsíců, pokud odpovídá jeho zdravotnímu stavu (dále jen „krátkodobé zaměstnání“).

(6) Překážkou pro zařazení a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání je neposkytnutí identifikačních údajů a neposkytnutí nebo zrušení souhlasu se zpracováním osobních údajů (§ 17 odst. 2).